

**GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE
HANENDE KADIN BESTEKÂRLAR
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Elif GEÇE
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Yıldırım AKTAŞ
Mayıs, 2023
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE HANENDE KADIN
BESTEKÂRLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Hazırlayan
Elif GEÇE

Danışman
Doç. Yıldırım AKTAŞ

AFYONKARAHİSAR 2023

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Geleneksel Türk Müziği’nde Hanende Kadın Bestekârlar Üzerine Bir İnceleme**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

05/05/2023

İmza

Elif GEÇE

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Elif GEÇE
	Numarası	190651115
	Anabilim Dalı	Müzik
	Programı	Müzik
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	Geleneksel Türk Müziği'nde Hanende Kadın Bestekârlar Üzerine Bir İnceleme	
Tez Savunma Sınav Tarihi	05.05.2023	
Tez Savunma Sınav Saati	13:30	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE HANENDE KADIN BESTEKÂRLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

Elif GEÇE

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI

Mayıs, 2023

Danışman: Doç. Yıldırım AKTAŞ

Kadın toplum içinde etkin rolü bulunan, üretim ilişkilerinde aktif konumda olan önemli bir varlıktır. Kadınlar yüzyıllarca sanatsal ifade şekillerinin öncüleri, yaratıcıları, destekçileri, ilham kaynakları ve koleksiyoncuları olmuşlar, sanatsal faaliyetler içinde bizatihi yer alarak alana pozitif katkılar sunmuşlardır. Türk sanatında özellikle müzikte toplumsal ve Ataerkil bazı nedenlerden dolayı her ne kadar kısıtlanmış olsalar da, hem hanende aynı zamanda bestekâr olan kadın sanatçılarımızın sayısı oldukça fazladır. Özellikle cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleşen yenilik hareketlerine bağlı olarak kurumsal reformlar dâhilinde kendilerine tanınan haklar ile daha geniş imkânlarla sahip olmuşlar, müzik sanatının eğitim, beste ve icra boyutundaki çalışmaları ile kendilerini kanıtlayarak sanatsal ürünlerini vermişler ve sonraki kuşakların yolunu açmışlardır. Bu çalışma; Hanende kadın bestekârlar hakkında yapılmış olan ilk araştırmadır. Ulaşılan kaynaklar neticesinde, Hanende Kadın Bestekârlar konusu ele alınmış, Hanende Kadın Bestekârların Türk Müziği'nde başlayan serüvenleri, yaşadıkları dönemler, kimlikleri, eserleri ve icraları araştırılmıştır. Çalışma “Hanende Kadın Bestekârlar” ile sınırlandırılmış olup genel çerçevesi, amacı ve yöntemi bakımından tarama modelini esas alan betimsel, nitel ve nicel bir araştırmadır. Çalışmada ulaşılabilen Hanende Kadın Bestekârların cumhuriyet öncesindeki sayılarının düşük seviyede olduğu ve sadece 4 adet ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Cumhuriyetten sonra bu sayıda önemli bir artış olduğu, tespit edilen 25 adet Hanende Kadın Bestekârın 926 adet bestesine tesadüf edildiği, eserlerinde genellikle şarkı formunu kullandıkları belirlenmiştir. 297 eser ile Mediha Şen Sancakoğlu'nun Türk Müziği repertuvarına en çok katkıda bulunan Hanende Kadın Bestekâr olduğu, Hanende Nesibe Hanım'ın taş plağa ilk seslendirme yapan kadın olduğu, Afife Tanyeri'nin marş formunu ilk kullanan kadın olduğu, Semahat Özdenes'in Dilkeşhaveran makamında şarkı formunu ilk kullanan kadın olduğu sonuçlar arasındadır. Hem besteleriyle hem de icralarıyla Türk Müziği'ne önemli zenginlikler getiren “Hanende Kadın Bestekârlar” hakkında kaynak ve bilgi eksikliklerinin olması da diğer önemli sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Müziği, kadın, hanende, bestekâr.

ABSTRACT

A REVIEW OF FEMALE COMPOSERS IN HANENDE IN TRADITIONAL TURKISH MUSIC

Elif GEÇE

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF MUSIC**

May, 2023

Advisor: Assoc. Prof. Yıldırım AKTAŞ

Women are an important entity that has an active role in society and is active in production relations. Women have been the pioneers, creators, supporters, sources of inspiration and collectors of artistic expression for centuries, and have made positive contributions to the field by taking part in artistic activities themselves. Although they are restricted due to some social and patriarchal reasons in Turkish art, especially in music, the number of our female artists who are both soloists and composers is quite high. Especially, depending on the innovation movements that took place after the proclamation of the republic, they had wider opportunities with the rights granted to them within the institutional reforms, they proved themselves with the education, composition and performance studies of the art of music, gave their artistic products and paved the way for the next generations. This work; It is the first research on female composers in the household. As a result of the resources reached, the subject of Female Composers in Hanende was discussed, and the adventures of female composers in Hanende that started in Turkish Music, the periods they lived, their identities, their works and performances were investigated. The study is limited to "Women Composers in House" and is a descriptive, qualitative and quantitative research based on the scanning model in terms of its general framework, purpose and method. In the study, it is seen that the number of female composers in the household before the republic was low and limited to only 4 pieces. It was determined that there was a significant increase in this number after the Republic, 926 compositions of 25 Hanende Female Composers were found, and they generally used the song form in their works. With 297 pieces, Mediha Şen Sancakoğlu is the Hanende Female Composer who contributed the most to the Turkish Music repertoire, Hanende Nesibe Hanım was the first woman to sing on a stone record, Afife Tanyeri was the first woman to use the march form, Semahat Özdenes in Dilkeşhaveran mode It is among the results that she is the first woman to use the song form. The lack of resources and information about "Hanende Female Composers", which brings significant richness to Turkish Music with both their compositions and performances, is among the other important results.

Keywords: Traditional Turkish Music, woman, hanende, composer

ÖN SÖZ

Bu Tez çalışmamdaengin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren Sayın Doç. Yıldırım AKTAŞ'a;

Tezimin savunmasında değerli katkı ve fikirleriyle görev yapan jüri üyelerim ve Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde emeği olan Afyon Kocatepe Üniversitesi değerleri hocalarına;

Tez çalışmamda bana büyük destek ve katkıları bulunan Sayın Turhan TAŞAN'a; Tez çalışmamda destekleri ve anlayışıyla hep yanımda olan sevgili eşim Mücahit GEÇE'ye;

Hayatım boyunca hep yanımda olan, eğitim – öğretim ve meslek hayatımda her türlü fedakârlık ve anlayışlarıyla desteklerini bir an olsun esirgemeyen kıymetli anneme ve babama;

Teşekkürü bir borç bilir, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Elif GEÇE
2023, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NE TARİHSEL BAKIŞ

1. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ	3
1.1. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NİN TANIMI	3
1.2. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NİN ÖZELLİKLERİ	4
2. GELENEKSEL TÜRK SANAT MÜZİĞİ	5
2.1. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE HANENDELİK	6
2.2. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE BESTEKÂRLIK.....	7
3. TÜRK MÜZİĞİ GELENEĞİ'NDE KADIN VE MÜZİK	8
3.1. KADIN VE MÜZİK İLİŞKİSİ	8
3.2. TÜRK SANAT MÜZİĞİ GELENEĞİ İÇİNDE KADININ MÜZİKAL KONUMU	11

İKİNCİ BÖLÜM

1. KİTAPLAR	13
2. TEZLER.....	13
3. MAKALELER	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK MÜZİĞİ TARİHİNDE KADIN HANENDE VE BESTEKÂRLAR

1. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ	15
2. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ	15
3. ARAŞTIRMANIN AMACI	15
4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	15
5. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI	16
6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	16
7. YÖNTEM	16
7.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	17
7.2. VERİLERİN TOPLANMASI.....	17
7.3. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI	17
7.4. KADIN HANENDE VE BESTEKÂRLAR.....	17
8. BULGULAR VE YORUMLAR.....	18

8.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	18
8.1.1. Fatma Tekçiçek	18
8.1.2. Hanende Nasîbe Hanım.....	18
8.1.3. Câvide Hayre Hanım.....	19
8.1.4. Afife Tanyeri.....	19
8.1.5. Nezahat Adula	20
8.1.6. Mebrûke Çağla	21
8.1.7. Semahat Özdenses	21
8.1.8. Nezahat Soysev.....	22
8.1.9. Safiye Ayla Targan	24
8.1.10. Menşûre Tunay	25
8.1.11. Mefharet Atalay Yıldırım	25
8.1.12. Radife Erten.....	26
8.1.13. Müzehher Güyer.....	27
8.1.14. Melâhat Pars.....	27
8.1.15. Ferîhâ Tunceli.....	29
8.1.16. Gül Kansu	29
8.1.17. Neveser Kökdeş.....	30
8.1.18. Canan Sezgin Geylan.....	32
8.1.19. Çiğdem Gürdal	32
8.1.20. Mediha Şen Sancakoğlu.....	33
8.1.21. Yüksel Kip.....	34
8.1.22. Ayşe Taş	36
8.1.23. Nazire Savran	37
8.1.24. Nevra Günay	39
8.1.25. Nevzat Akay	39
8.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
8.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	41
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	82

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Fatma Tekçiçek'e Ait Eserler.....	18
Tablo 2. Hanende Nasîbe Hanım'a Ait Eserler Listesi.....	19
Tablo 3. Câvide Hayre Hanım'a Ait Eserler	19
Tablo 4. Afife Tanyeri'n Ait Eserler	20
Tablo 5. Nezahat Adula'ya Ait Eserler.....	20
Tablo 6. Mebrûke Çağla'ya Ait Eserler.....	21
Tablo 7. Semahat Özdenses'e Ait Eserler.....	21
Tablo 8. Nezahat Soysev'e Ait Eserler	23
Tablo 9. Safiye Ayla Targan'a Ait Eserler	25
Tablo 10. Menşûre Tunay'a Ait Eserler	25
Tablo 11. Mefharet Atalay Yıldırım'a Ait Eserler	26
Tablo 12. Radife Erten'e Ait Eserler	26
Tablo 13. Müzehher Güyer'e ait eserler	27
Tablo 14. Melâhat Pars'a Ait Eserler.....	28
Tablo 15. Ferîhâ Tunceli'ye Ait Eserler	29
Tablo 16. Gül Kansu'ya Ait Eserler	29
Tablo 17. Neveser Kökdeş'e Ait Eserler	31
Tablo 18. Canan Sezgin Geylan'a Ait Eserler	32
Tablo 19. Çiğdem Gürdal'a Ait Eserler.....	33
Tablo 20. Mediha Şen Sancakoğlu'na Ait Eserler	33
Tablo 21. Yüksel Kip'e Ait Eserler	35
Tablo 22. Ayşe Taş'a Ait Eserler	36
Tablo 23. Nazire Savran'a Ait Eserler.....	38
Tablo 24. Nevra Günay'a Ait Eserler	39
Tablo 25. Nevzat Akay'a Ait Eserler	40
Tablo 26. Cumhuriyet Öncesi Hanende Kadın Bestekarlar	40
Tablo 27. Cumhuriyet Sonrası Hanende Kadın Bestekârlar	40
Tablo 28. İcralarına Ulaşılabilen Hanende Kadın Bestekarlar	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Fatma Tekçiçek / Sen de Ben Gibi Gurbet Eldesin/Turhan Taşan Arşivi Nota Sureti	43
Şekil 2. Hanende Nasîbe / Elmalıya Vurgunum Aman/TRT Repertuarı Nota Sureti...	44
Şekil 3. Câvide Hayre Hanım / Ateş Gibi Bir Nehr Akıyordu/TRT Nota Arşivi Nota Sureti	45
Şekil 4. Afife Tanyeri / Çamlıcalı Gençleriz Bilgi Toplar Yolumuz/TRT Nota Arşivi Nota Sureti	46
Şekil 5. Nezahat Adula / Yandı Yüreğim Gideli Cananım/Turhan Taşan Nota Arşivi Nota Sureti	47
Şekil 6. Mebrûke Çağla / Çağla Gönüm İsmi Gibi/TRT Nota Arşivi Nota Sureti	48
Şekil 7. Semahat Özdenes / Mahzun Kalbim Günden Güne Aşkınla Eriyor/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti	50
Şekil 8. Nezahat Soysev / Her şey Yabancı Hissime/Yücel Müzik Nota Arşivi Sureti..	51
Şekil 9. Safiye Ayla Targan / Seninle Doğan Güldür Bu Gönül/Yücel Müzik Nota Arşivi Sureti	52
Şekil 10. Menşûre Tunay / Sebep Oluyorsa Felek Sana Hasrettime/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti.....	53
Şekil 11. Mefharet Atalay Yıldırım / Yollarda Kalan Gözlerimin Nurunu Yordum/TRT Nota Arşivi Sureti	54
Şekil 12. Radife Erten / Bir Uykuya Cananla Beraber Uyuyanlar/TRT Nota Arşivi Sureti	55
Şekil 13. Müzehher Güyer / Titremeden Seyredemem/TRT Nota Arşivi Sureti.....	57
Şekil 14. Melâhat Pars / Ben Gamlı Hazan Sense Bahar/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti	58
Şekil 15. Ferîhâ Tunceli / Ne Olursun Güzelim Sevsen Beni/Üsküdar Musiki Cemiyeti Nota Arşivi.....	60
Şekil 16. Gül Kansu / Yıllarca Peşinden Koşturup Durdum/TRT Nota Arşivi Sureti....	61
Şekil 17. Neveser Kökdeş / Canandan Uzak Kaldı Gönül/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti	62
Şekil 18. Canan Sezgin Geylan / İnsanoğlu Barışla Yaşasa Hep Ne Olur/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti	64
Şekil 19. Çiğdem Gürdal / Ümit Tohumları/TRT Nota Arşiv Sureti.....	66
Şekil 20. Mediha Şen Sancakoğlu / Atatürk'ün Sayesinde Özgürlüğün Adımıyım/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti	68
Şekil 21. Yüksel Kip / Ne Zaman Ol Gözü Mestane Gelse Hatırıma/TRT Nota Arşivi Sureti.....	70
Şekil 22. Ayşe Taş / Sultani Yegâh Saz Semaisi/Turhan Taşan Nota Arşiv Sureti.....	71
Şekil 23. Nazire Savran / Yunus Emre Çağırıyor/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti.....	73
Şekil 24. Nevra Günay / Bir Çığ Gibi Büyüyen Sevginle Coşacağım/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti	75
Şekil 25. Nevzat Akay / Doyamadım Sana Ağlarım/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti..	77

GİRİŞ

Geçmişten günümüze Klasik Türk Sanat Müziği, bir kısım İslam müziğinin zengin birikimine dayanan Osmanlı musikişinaslarının bir ürünü olan makamsal müzik olarak kabul edilmektedir. Çeşitli makamlar ve bestelerle yoğurulmuş olan bu müzik türü tarih boyunca dünyanın her yerinde ve bu coğrafyada sesini duyurmayı başarmıştır ve halen gelenek halinde sürdürülmektedir. Bu geleneğin sürdürülmesinde erkekler kadar kadınların da büyük katkısı vardır. Ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye farklılık gösteren ve ayrıca halk özellikleri taşıyan bu müzik faaliyetleri, sosyolojik yönleriyle bir inceleme nesnesi olarak ele alınmaktadır. Bu geleneğin günümüze ulaşmasında elbette erkekler kadar kadın sanatkarların da katkısı oldukça büyüktür.

Türk Müziği'nde ulaşılan kaynaklar doğrultusunda başlangıcından günümüze doğru uzanan yolculukta müziğin her alanında, baskın rol olarak erkek hegemonyasının yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Bunun yanında saray içerisinden ve saray dışından geldiği görülen genellikle; Enderunlu hocalardan ders aldıkları bilinen padişah eşleri, cariyeler, kardeşler, kalfalar ve halayıkların da müzik dersleri ve diğer eğitimleri aldıkları bilinmektedir. Fakat dönemin şartları gereği alınan müzik eğitimleri ve diğer icra faaliyetleri sadece kadınlar arasında sergilenebilmiştir.

Ulaşılabilen kaynaklara göre özellikle Osmanlının son dönemlerinde müzik sanatında birkaç isim dışında kadın yok denecek kadar azdır. Ancak cumhuriyetin ilanından sonra, kadına seçme ve seçilme hakkının verilmesi ile Türk Müziği'nin her alanında kadının varlığı hissedilir şekilde artmıştır. Özellikle Hanendelikte ve Bestecilikte birçok sanatçı kadın farklı tür ve biçimlerde unutulmayacak eserler besteleyip, Türk Müziği repertuvarına ciddi katkılar sağlamışlardır. Bestecilik dışında aynı zamanda kendi eserlerini ilk seslendiren sanatçılar olmuş, hanendelik özellikleri ile de dikkat çekmişlerdir. Geçmişten günümüze Türk Müziği'nin ulaşmasında çeşitli icra kayıtları ve besteleriyle katkıda bulunmuşlardır. Bu çalışmada elde edilen veriler sonucunda; Türk Müziği'nde hem bestekar hem de hanende olarak hizmet vermiş müzik kadınları ve eserleri üzerine yapılmış bir tespit çalışmasıdır.

Bu araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma tekniklerinden betimsel literatür tarama tekniği kullanılmıştır. Konuyla ilgili yazılan kaynaklar belirlenmiş ve kitap, makale, tez ve internet kaynakları incelenmiştir. Çalışma bu kapsamda üç bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde Geleneksel Türk Müziği tarihsel

olarak incelenmiştir. İkinci bölümde ilgili kitaplar, tezler ve makaleler ele alınmıştır. Son bölümde ise, Türk Müziği tarihinde ulaşılabilen kadın hanende ve bestekârların kısaca biyografileri ve besteledikleri eserler listeleri, ayrıca cumhuriyet öncesi ve sonrası hanende kadın bestekarlar, İcra kayıtlarına ulaşılabilen hanende kadın bestekarlar ve son olarak bestelemiş oldukları eserlerden nota örnekleri aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NE TARİHSEL BAKIŞ

Türklerin, tarih boyunca birçok kültür ile iç içe yaşadığı görülmektedir “Bir medeniyetin kültürü, yaşamış oldukları coğrafya olarak yaşam tarzlarından, komşulardan etkilenecek oluşabilmektedir. Bu kültür içinde varlığını devam ettiren sistematik bir yapı içinde gelişen ve ilerleyen başka bir alan da müziktir. Müzik kültürü, toplumun üyesi olan insanları, genel kültürünün yanı sıra kazanmış olduğu müzik sanatıyla ilişkin beceri, bilgi, davranış ve tutumlarla müzik ortamlarında geçerli olan ahlak kuralları, geleneklerle birlikte diğer alışkan ve yetenekleri kapsayan karmaşık bir bütün olarak var olmuştur (Günay, 2006: 99).”

Müzik kültürünün, "toplumun tezahür ettirdiği, ürettiği, tükettiği ve sözlü veya yazılı aktarım yoluyla nesilden nesle aktardığı tüm manevi ve maddi müzik kültürlerinin toplamı" olduğu ifade edilebilir. Türklerin müzik kültürünün farklı kültürlerin müzikleriyle sentezlenmesi ile köklü bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir.

Türk Müziği'nin Orta Asya'dan bugüne Anadolu Selçuklu ve Osmanlı döneminde belirginleştiği görülmektedir. Farklı kültürlerin aynı çatı altında toplanmasıyla birlikte Türk müzik kültürünün çeşitli yönde geliştiği ve üretildiği söylenebilir. Türk Müziği Osmanlı Döneminde kendi içerisinde halk ve üst kültür adı altında ayrılmaktadır. Üst kültür genellikle saray müziği ya da sanat müziği adı altında incelenebilir. Osmanlı'nın son dönemlerinde ise batılılaşma etkileri Türk Müziği'nde görülmeye başlamıştır bu durumun Cumhuriyet döneminde ise daha da arttığı gözlemlenmiştir.

1. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ

1.1. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NİN TANIMI

Geleneksel Müzik, geleneğe bağlı olması sebebiyle, kendine özgü teknik ve kuralları da geçmişten bugüne taşımıştır. Bin senelik bir geçmişe sahip olan Türk Müziği ses sisteminin, Geleneksel Türk Müziği kapsamında değişmeden günümüze yaşamaktadır. Sanat müziğini etkileyerek; ona ulusal renk ve tat vermesi sebebiyle daha geniş toplum kesimlerince benimsendiği görülmektedir. Geleneksel müzik ürünlerinin anonim ve ferdi olarak, iki grupta toplandığı görülmüştür. Esasen anonim şeklinde adlandırılan ürünlerin başlangıç aşamasında bir yaratıcısı bulunmaktadır. Zamanla ilk yaratıcılarının unutulduğu görülmektedir. Anonim sözü “ortak veya herkese ait olabilir”

anlamlarına gelmektedir. Geleneksel Müzik ürünleri, diğer geleneksel kültür ürünlerindeki gibi, yaratımda değil, kullanımda anonim nitelik taşımaktadır. Ferdi mahsullerse yaratıcılarının isimlerini taşımaktadırlar.

Sağlam’a göre; “Türk musikisi, tek sesli Orta Asya Türklerinden günümüze kadar aktarılan halk musikisi, İslâm âlimlerinin etkinliğine dayalı İslam Dünyası Musikisi, Osmanlı/Türk Mevlevi Musikisi, Mehter Musikisi ve Türk Sanat Musikisi gibi musikilerin yanında kurumsal kökleri Osmanlı’ya dayanan ve Atatürk’ün musiki devrimiyle kendine has yeni bir biçim ortaya koyan Çağdaş Türk Musikisi türlerini kapsar” (Sağlam, 2009: 4). Geleneksel Türk Müziği birçok farklı kültürü içinde barındıran çeşitli kültürlerle harmanlanmış ve zamanla şekil değiştirerek günümüze ulaşmış bir müzik türüdür.

1.2. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ’NİN ÖZELLİKLERİ

Geleneksel Türk Müziği, etnik yapısıyla kökleri Türk geleneklerine dayanan, varlığını belli kurallar içinde sürdüren ve gelecek nesillere aktarılan bir müzik türü olarak ortaya çıkmıştır. Çeşitli makamlar ve usullerden oluştuğu görülmektedir. Bu türü belirleyen bazı öğeler bulunmaktadır. Meşk sistemiyle nesilden nesle aktarıldığı bilinmektedir.

Meşk sistemi ustalardan çıraklara öğretilen, insan etkileşimi ve kişisel gözlem yoluyla anında geri bildirim sağlanan, tekrara ve hafızaya dayalı bir eğitim yöntemidir. Türk Müziği’nin geleneksel yapısına uygun olarak icra edilmesini sağlayan bir eğitim şeklidir. Bu eğitim şekli sayesinde Türk Müziği üslûbunun yüzyıllar boyunca korunmasına olanak sağlamıştır. Türk Müziği’nde meşk sistemi ile öğrenimde nota kullanılmaması, binlerce eserin günümüze ulaşmamasına neden olmuş fakat icra yolu ile aktarım sayesinde kulaktan kulağa bugüne kadar gelmiştir. Makamsal ve geçkili bir müzik türü olması öğrenimi açısından ağır ve zahmetlidir.

Genel özellikleri itibariyle bu şekilde tanımlanabilen Geleneksel Türk Müziği icracılığının uzun ve sıkı bir disiplin içinde öğrenilebildiği gözlemlenmiştir. Yine kullanılan makamlar, usuller ve icracılığın gerektirdiği çeşitli ses süslemeleriyle Türk Müziği genel yapısı gözlemlenebilmektedir.

2. GELENEKSEL TÜRK SANAT MÜZİĞİ

Geleneksel Türk Sanat Müziği farklı makamların, usullerin harmanlanarak oluştuğu bilinen klasikleşmiş bir müzik türüdür. Türk Müziği makamlar, usuller ve formların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Belirli bir kompozisyon halinde çalışılarak eserler meydana gelmektedir.

Her kompozisyon şeklinin önemine göre kriterleri vardır ve geleneksel forma evrilmiştir. Bu formların temel kalıplarını sonradan Suphi Ezgi, Rauf Yekta Bey ve Ruşen Kam gibi müzik bilimcileri araştırarak tespitlerde bulunmuşlardır. Geleneksel Türk Sanat Müziği Saz ve Söz Musikisi olarak dallara ayrılmaktadır. Kendi aralarında formlara ayrılan bu dalların en belirgin özellikleri güfteleri olup olmamalarıdır.

Musikimizdeki en eski sözlü eserin Safiyüddin Abdülmümin Urmevi' nin Nevruz makamında, Remel usulünde bestelediği 'Beste' olduğu" söylenmektedir (Özalp, 1992: 11). Zamanın değişmesi ve gereksinimlere göre beste formlarının da değiştiğini söylemek mümkündür. Aynı zamanda geçmişte müziğin aktarımında yazılı bir belge kullanılmaması üzerine zamanla kulaktan kulağa değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

Münir Nurettin tarafından aktarılanlara göre; "Eski hocalar şöyle söylerdi. Türk musikisi hanende musikisidir. Bunu da ehlinden ve bir fem-i muhsinden öğrenmek gerekir, müziğimizdeki eserlerin dörtte üçü sözlü eserlerden oluşmaktadır. Eserler meşk ortamı içerisinde öğrenilmelidir" (Selçuk,1947: 57). Usta- Çırak ilişkisi ile aktarılan bu musikin doğru bir şekilde işinin ehli ve gerçekten musiki bilgisi yüksek insanlardan, gerçek icracılardan öğrenilmesi savunulmaktadır. Makamlarının usulünce bir araya getirilerek oluşan bu musiki günümüzde çeşitli formlarda karşımıza çıkmaktadır.

"Klasik olarak Türk sanat müziği, Osmanlı müzisyenleri tarafından İslam müziğinin zengin birikimine dayalı olarak yaratılan makamsal müzik olarak kabul edilir. Araştırmacılar, Türk sanat müziği ile ilgili 590 Makam ismi tespit etmiştir. Ancak birçoğunun günümüzde örneği bile olmadığı, çoğunun unutulduğu ve çoğunun kullanılamaz durumda olduğu bildirilmektedir. Bugün kullanılan makam sayısının yüzü geçmediği görülmektedir. Bunlardan ancak 40-50 kadarının yaygın bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir. Türk Müziği'nde doğaçlamaların dışında, sadece bestelenmiş olan yapıtların biçimlenişine katkı sağlayan ve usul ismi verilen bir öge daha bulunmaktadır. Usullerin çeşitli uzunlukta zayıf ve kuvvetli vuruşların belirli bir düzende ortaya çıkan ritim kalıbı olduğu aktarılmaktadır. Çeşitli Türkçe metinlerde yüzün üzerinde usul ismi geçmektedir. Buna karşın 80 kadarının örneği bugüne kadar gelmiştir" (Uzunkaya, 2012: 181).

Geçmişte nota kullanımının yaygın olmaması sebebi ile günümüze pek çok eserin ulaşamadığı bilinmektedir. Türk Müziği'nin aktarılmasında ve günümüze kadar ulaşmasında bestekarların ve hanendelerin çok önemli katkıları olmuştur.

2.1. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE HANENDELİK

Kelime anlamı Farsçada “şarkıcı, şarkı söyleyen” (Devellioğlu, 1999:325) anlamına gelen hânendelik günümüzde ses icracılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk Müziği alanında sıklıkla kullanılan “hanendelik” kavramıyla ilgili yapılan tanımlardan biri (Özcan, 1997: 27)’a aittir. O, hanende kavramını yakın zamanlara dek tek başına ve toplu bir şekilde yapılan musiki icrasına sesleri ile katılan kadın ve erkek sanatçıları ifade etmek için kullanmıştır. Hanende tarafından bir eseri icra ederken, bestecinin eseri dinleyicilere sunarken duygu ve düşünceleri dikkate alınarak belirli müzikal davranış kalıpları oluşturulmuştur. Bu davranışlarda yer alan süsleme, hanendenin yani okuyucunun müzik bilgisine ve kültürüne göre şekillenmektedir. İcracının kullanmayı tercih ettiği süsleme tarzı, usta-çırak ilişkisinde öğrendiklerine bağlıdır ve icra tarzını büyük ölçüde etkiler. Hanende; Arapça’da erkeklere “Mugânnî”, kadınlara “Mugânniye”, Farsça’da “Kavvâl” ve “Gûyende” kelimelerine karşılık gelmektedir. Türk Mûsikîsinde kullanılan hânende kelimesinin yerine artık “ses sanatkârı” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

18. yüzyıldaki önemli mûsikîşinasları arasında yer alan Kantemiroğlu (Dimitrius Cantemir), musikînin nefes ve saz ile olarak iki şekilde icra edildiği, nefesle mûsikîye “hanendelik” denildiği görülmektedir (Özcan, 1997: 27). “Türk Mûsikîsi’nde erkek veya kadın okuyucuya son dönemlere kadar verilen isimin hanende, şimdiye “ses sanatkârı” denilmektedir” (Öztuna, 1990: 327). Günümüzde hanendelik nadir kullanılan bir kavrama dönüşmüştür. Bunun yerine “Ses Sanatçısı” “Şarkıcı” “Solist” gibi yeni kavramlar kullanılmaya başlamıştır. Hanendeliğin geçmişte fasıl icralarında ön planda olduğu gözlemlenmiştir.

“Fasıl icrası; “hânende faslı”, “sâzende faslı” ve hânendeyle sâzendelerin bir arada icra ettikleri fasıl olarak üç kısma ayrılmaktadır. Buradan hareketle hânende faslında sırayla “gazel, beste, nakış, kâr ve yürük semâi formları” icra edilmektedir. Hânende ve sâzendelerin bir arada yaptıkları fasıldaysa taksiminden bir ya da iki peşrev çalınmakta; arkasından da hânendeler “gazel, beste, nakış, kâr ve yürük semâi formları okumaktadırlar. Sonrasında çalınan saz semaisi; hânendenin okuduğu gazel ile fasıl sona erdirilmektedir. Bu bilgilerin, hânendenin fasıl içerisinde koro ve solo olarak mûsiki icrasına katılımının nasıl olduğunu gösterir. Mûsiki faslında yönetim hânendelerin görevlerindendir. Defle usul vurma sureti ile faslı yöneten şahıs “serhânende” (hânendebaşı, başhânende) adını almaktadır. Serhânende bu görevi ile bugünün icralarında “koro şefi”ni andırır. Buna karşın serhânende, topluluğun yöneticisi olmakla beraber diğer hânendeler ile birlikte eser icrasına sesiyle katıldığı için konumu koro şefliği anlayışından farklıdır. Öyle ki icra sırasında uyum, şef aracılığıyla ve onun işaretlerine uymaktan ziyade sâzende ve hânendeye doğrudan birbirlerini dinlemeleri ile sağlanmaktaydı. Fasıl icralarında çok defa daha önceden tespit edilen program olmadığı için repertuvarın koşullara uygun düzenleme görevini başhânende üstlenmiştir. Başhânenin sahip olduğu repertuvar bilgileri kapsamında sünûhata tâbi bir şekilde devam eden icralarda hânende eserlerini kendilerine uygun olan ses alanı içinde okumaktadırlar. Hânendelik güzel

seslerin yanı sıra iyi mûsiki bilgiyi de gerektirmektedir. Bu özellikleri taşıyan hânendeler, ilim sahibi mûsikişinasların arasında daha fazla itibar göreceklidir. Abdülkâdir-i Merâgî *Câmi' u 'l- elhân* ve *Maqâşidü 'l-elhân* isimli eserlerde bu durum belirtilmiştir. Türk mûsikisi tarihinde hemen hemen her dönemi içinde usta hânendelerin yetiştiği görülmektedir. 19 ve 20. yüzyıllardaki en meşhur hânendelerinden bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür: Hacı Ârif Bey, Medenî Aziz Efendi, Enderunlu Hâfız Hüsnü Efendi, Arap Cemal, Hânende Nedim, Üsküdarlı Edhem, Hâfız Sâmi, Hâfız Burhan, Zeki Çağlarman”, (Özcan, 1997: 27).

2.2. GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ'NDE BESTEKÂRLIK

Bir eserin yaratılmasında baştan sona rol oynayan kimselere geçmişten günümüze kadar bestekar adı verilmiştir.

“Bestekâr, Osmanlı'dan bugüne kullanılan bir kavramdır. Beste yapan kimseye denir. Klasik Türk Musiki sevenlerle Türk Müzikçilerin bestekâr kelimesini besteciye tercih ettikleri görülür. Besteci kavramsal olarak daha yeni ve çağdaş bir kavramdır. Bestekâr, maestro ya da kompozitör, beste yapan kişiye denir. Herhangi müzik eserinin müzik melodisi kullanarak oluşturan kişiye denilmektedir. Bir müzik eserinin vokal (sözlü) kısımları içermesi durumunda ilgili kısımların söz yazarı (güftekâr) tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Bir eserin güftekârı ve bestekârı aynı kişi olabilmektedir” (Yakartepe, 2017).

Geleneksel Türk Müziği bestekarlar sayesinde geliştirilmiş ve günümüze kadar gelen eserlerin oluşmasında büyük katkıda bulunmuşlardır. Bir eserin baştan sona kendi yorumlarıyla harmanlayan bestekarlar, ortaya yeni bir çalışma koyarak repertuvara çeşitli eserler kazandırmışlardır.

3. TÜRK MÜZİĞİ GELENEĞİ'NDE KADIN VE MÜZİK

Toplumumuzda toplumsal cinsiyet kavramı iki farklı tanıma dayanmaktadır. Hem biyolojik hem de sosyal olarak. Biyolojik (cinsel) cinsiyet, edinilmiş biyolojik ve genetik fizyolojik yapıyı ve erkek ve kadın doğurganlığı arasındaki farkı tanımlar. Cinsiyet, ekonomik, politik, kültürel ve sosyal özellikleri ve bu farklılıkla ilişkili fırsatları ifade eder. Bu açıdan toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek kimliklerini ve farklılıklarını tanımlayan bir toplumsal sözleşme olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama çeşitli meslek alanlarında da karşımıza çıkmaktadır. Kadın ve erkek ayrımcılığı toplumun yüz yıllardır süregelen bir sorunu halindedir. Çeşitli alanlarda karşımıza çıkan bu sorun, sanat ve birçok dalda daha da ön plandadır.

“Nochlin, “neden hiç büyük kadın sanatçı (ya da besteci, matematikçi, felsefeci...) yok” sorusunu, kadın sorunu olarak ifade edilen mesele ile ilişkili hemen hemen tüm tartışmaların arkasında suçlayıcı çınladığını belirtmiştir. Bu sorunun cevaplanabilmesi için seçilen yöntemlerden birisinin, tarihsel süreçte değerli ya da değersiz olarak belirlenen bazı kadın sanatçıların bulunup ortaya çıkartılması ve eserlerinin iyi olduğunun kanıtlanmaya çalışılması olduğunu söylemiştir. Bu tarz araştırma ve girişimlerdeki değerli çabaların olduğu; buna rağmen “Neden hiç büyük kadın sanatçı yok?” sorusu temelindeki varsayımları sorgulamak için hiçbir katkı sağlamadıklarını; tersine bu girişimlerde bu sorunun cevaplanmasına çalışırken, sorunun içermiş olduğu olumsuz göndermelerin üstü kapalı pekiştirildiği vurgulanır. Bu soruyu cevaplamak için başvurulacak diğer yolsa; kadınlık durumu ve tecrübelerinin kendisine özgü şartlara dayanan hem anlatımsal hem de biçimsel nitelikleri bakımından ayırt edici ve farklı bir kadın üslubunun var olduğunu kanıtlamaya çalışmak olduğunu belirtir” (Nochlin,1971’den akt. Antmen, 2008: 125).

Bu durumların kadınların sanat faaliyetleri gerçekleştirmesinde engel teşkil ettiği gözlemlenmiştir. Dini ve sosyolojik yönden engeller teşkil edildiği düşüncesi ile sanatın farklı bir dalı olan müzik te de kadınlar geri planda kalmışlardır.

Müzikte kadınların incelenmesi, kadınların müzik tarihindeki görünmezliğini ortaya koymaktadır. Özellikle Cumhuriyet öncesi dönem incelendiğinde bu durumun daha belirgin olduğu gözlemlenmiştir. Müzik ve kadın ilişkisine baktığımızda, müzik endüstrisinde kadınların varlığının tam olarak kabul görmediğini ve erkek egemen yapıların yaygın olduğu görülmektedir. Müzik cinsiyete göre ayrıldığında ortaya erkeklerin daha baskın kadınların ise daha duygusal olduğu ayrımının yapıldığını söylenebilir.

3.1. KADIN VE MÜZİK İLİŞKİSİ

Kadınların geçmişten günümüze her alanda gösterdiği faaliyetler gibi müzik alanında da çeşitli katkılarının olduğu bilinmektedir.

“İslamiyet öncesi Türk toplumunda kadının toplumda ve siyasette çok güçlü bir konuma sahip olduğu bilinmektedir. Bu özellik İslam sonrası Türk toplumunda da diğer İslam

toplumlarına göre devam etmiştir. Hat sanatından edebiyata çeşitli sanat dallarında çalışan kadınlar Türk toplumunda, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nda müzik hayatının önemli bir parçası olarak bilinmektedir. Türkiye'nin doğusundan ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan birçok yazılı ve görsel belge, kadınların müzisyen olarak önemini göstermektedir” (Çevik ve Kaltakçı, 2011: 630).

Kadınların müzik hayatında böyle bir konuma sahip olması şüphesiz kadınların besteci olarak çalışmasına yol açmıştır. Kadınların sarayda ev hanımı, saz sanatçısı ve besteci olarak önemli görevler üstlendiği kaynaklara dayanmaktadır.

“Tarih boyunca dünyanın dört bir yanında ve bu bölgede kadınlar tarlalarında, bağlarında, bahçelerinde toprağı işlerken ninniler söylemiş, türküler söylemiş ve çocuklarına şarkılar söylemişlerdir. Ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklılık gösteren bu faaliyetler, popüler nitelikler taşımakta ve sosyolojik açıdan araştırma ve inceleme nesneleri olarak ele alınmaktadır. Türk Edebiyatında Ağıtlar, Çukurova Ağıtları” isimli kitapta eski Yunanlılardan kalma cenaze törenlerinde toplu olarak ağıt yakan kadınların olduğu ve bu kadınlara “korainai” denildiğinden bahsetmiştir” (Görkem, 2001: 12).

Bu açıdan bakıldığında kadınlarının geçmişten bugüne her türlü müzik faaliyetlerinde yer aldığını söylemek mümkündür. Örneğin;

Musevilik anlayışında din ve müzik iç içedir. Kadınların da dini korolarda yer aldığı görülmektedir. Bu korolar kadın müzisyenlerden oluşmakta olup, alternatif korolarda solistlerden biri kadın sanatçıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nda kadınların saraylarda, köşklerde, haremelerde veya lunaparklarda, eğlence organizasyonlarında ve müzikli eğlence organizasyonlarında tek başlarına veya gruplar halinde şarkı söylemek ve dans etmek için bir araya gelmeleri yüzyıllar önce gözlenen eylemlerdir (Çolakoğlu, 2010: 187).

İslam dini ile Osmanlı devletinde bu eylemlerin dini kurallar çerçevesinde yapılması gerektiği ve erkek ortamlarında kadınların bu faaliyetlerin gerçekleşmesine izin verilmediği bilinmektedir.

“Osmanlı’da bulunan müzisyen kadınların birçoğu ciddi müzik eğitimi almışlardır. Özellikle de III. Selim dönemine bakıldığında musiki fasılların oldukça rağbet gördüğü ve bu eğitilmiş kadınların içerisinde bulunduğu “Harem Mûsikîsi ve Raks Heyeti”nin oluşturulduğu görülmektedir” (Bor, 2019: 62).

Buna dayanarak kadınların musiki alanında atılımlar yaptığı ve çeşitli çalışmalarda bulundukları söylenebilir.

“Kadınların bir sanatla meşguliyetlerinin önemsendiği görülür. Aksoy’un belirttiğine göre; kadınların musiki icra ettiklerine dair en eski belge ve kaynaklar 16. yüzyıla dayanmaktadır. Ayrıca Fransa Kralı olan I. Francis’in elçi yardımcısı olarak 1537’de İstanbul’a gönderilerek Guillaume Postel, 1560 yılında yayımlanan Republique Des Turcs isimli kitabının musiki bölümünde İstanbul’da seyrettiği bir kadın çengi takımını aktardığı bilinmektedir” (Aksoy, 1999: 789).

“Saray içerisinden ve saray dışından geldiği görülen genellikle; Enderunlu hocalardan ders aldığı bilinen sultan eşleri, cariyeler, kardeşleri, kalfalar ve halayıklar başka eğitimlerin yanında müzik eğitimi de aldıkları görülmüştür. Ünlü şair, bestekâr ve yazar Leyla Saz’ın Osmanlı haremî ve anılarını anlatmış olduğu kitapta üst düzey ailelerin kızlarına Çırağan ve Dolmabahçe Sarayları’nın meşk hanesinde bulunan erkek hocalardan ders aldıkları yazılmaktadır”(Özdemir, 2009: 45).

“19. yy sonu ve 20. yy başından itibaren özellikle Darülelhan, özel okul ve cemiyetlerde öğretici olarak kadınların musiki hayatı içinde daha da aktif bulunduğu bilirse de böyle bir yapının bile kadınların geçmişte musiki hayatında geniş bir şekilde yer almış olmalarıyla mümkün olabileceği düşünülebilir “(Akt. Çevik ve Kaltakçı,2011:630,Aksoy, 2008: 86).

“Nitekim daha önceki yüzyıllarda kalfalık payesinde çok sayıda hanım besteci ya da icracı müzisyenin Harem’de ders verdiği bilinmektedir. Bunlardan en çok bilinenleri Dürr-i Nigâr Hanım, Şöhret Kalfa, Levnifer Kalfa, Peyamnigâr Kalfa, Arife Kadriye Sultan (1895-1933), Fehime Sultan (1875-1950), Hatice Sultan (1870-1950), Fatma Nuri Hanım (?-1925), Ayşe Sultan (1886- 1960)’dır” (Akt. Çevik ve Kaltakçı,2011:630,

Beşiroğlu, 2003: 71). Kadın bestekarların eğitimli ve bilgi sahibi olmaları Türk Müziği'nin aktarımında önemli bir rol oynamaktadır.

3.2. TÜRK SANAT MÜZİĞİ GELENEĞİ İÇİNDE KADININ MÜZİKAL KONUMU

Geleneksel Türk Müziği'nin şekillenmesinde kadınların büyük rol oynadığı bilinmektedir. Ancak yeterli bilgilere ulaşılmakta zorluk çekilmektedir.

“Osmanlı dönemi müzik hayatına dair bilgilerimize ışık tutan görsel malzemelerde (küçük resimler, resimli betimlemeler, minyatürler v.s.) sıklıkla kadınların şarkı söylediği ve çalgı çaldığı gözlemlenmiştir. Bu kadar hareketli bir müzik hayatı olan saray kadınlarının lirik eserler yazıp bestelememeleri düşünülemez. Zamanın şartlarında nota kullanımı yaygın olmadığı için bugüne kadar çok az eserin günümüze ulaştığı tahmin edilebilir. Erkek bestecilerin bile az sayıda eserinin günümüze geldiği düşünülürse, o dönemde kadın ve erkek bestecilerin toplumsal ilişkiler bağlamında bestelediği eser sayısı bugün bilinenen çok daha fazla olduğu düşünülmektedir” (Çevik ve Kalkaç, 2011:630).

Nota kullanımının az olması, kadınların erkeklere göre daha geri planda kalması gibi etkenler geçmişte bestelenen eserlerin günümüz ulaşmasını zorlaştırmıştır.

“Osmanlı müzik geleneği kadınların katılımıyla renklenmiş ve zenginleşmiştir. Haremde özellikle yetenekli cariyeler yetiştirilir ve bu eğitimden sonra hanende veya saz olarak bölümlere girerlerdi. Bu hanendeler ve sazandelerin sarayda da ders verdikleri bilinmektedir. Osmanlı kadınları müziğe verdikleri emekle musiki kimliklerini geliştirmek için sarayda ve şehirde ortam bulmuşlardır. Müzik dersleri sadece sarayda değil hocaların evlerinde verilmeye devam etmiştir. 1679'da sarayda baş hanende olarak görevli besteci olan Recep Çelebi'nin evine dört cariyeye musiki dersi alabilmek için gitmekteydi. Aynı sene Neyzen Mehmet Çelebi kendi evine gelen cariyeye ney, Osman Çelebi'ye Çöğür dersleri vermektedir. Miskâl çaldığı görülen İbrahim Çelebi Neveser isimli cariyeye miskâl dersleri vermektedir. Cariyeler sadece müzik eğitimi almakla kalmamış, eğitimden sonra müzisyen ve besteci olmanın yanında müzik eğitimi de almışlardır. 1916'da açılmış olan resim eğitim verilen 'Darülelhan' bir konservatuar niteliği taşımaktadır. Osmanlı kadınlarının da bu eğitimden yararlanabildiği görülmektedir. Darülelhan'da eğitim almış kadınların arasında, Kanuni Muazzez (Yurcu), Tanburi Faize (Ergin), Hanende Zahide, Udi Faika, Udi Hayriye (Örs), Kanuni Şeref ve Kemani Kevser sayılmaktadır. Zahide Hanım'la Kemani Enise “Şark Mûsikîsi Cemiyeti” kurucuları arasında yer almaktadır. Kadın müzisyenlerine ait tespit edilmiş en eski eserin 17.yy'ın son yarısında, 18 yy'ın başlarında “Kantemiroğlu” tarafından yazılan “Kitab'ül İlmü'l Muzikî alâ Vechü'l Hurufat” isimli eserdeki “Saba-i Reftar” olarak kaydedilen saba makamındaki peşrev olduğu bilinmektedir. İsmi nedeniyle bir kadın tarafından bestelendiği kabul edilmiştir. Reftâr'ın Sultan IV. Mehmet döneminde yaşayan bir besteci olduğundan bahsedildiği görülmüştür.

Ankara Radyosundaysa Reftâr Kalfa isminde kayıtlı olan İsmail Hakkı Bey koleksiyonunda birçok bestesine rastlanmaktadır. Reftar Kalfa'nın ardından Dilhayat Kalfa, Ayşe Sultan, Esma Sultan ve Faiz Ergin gibi önemli kadın bestecilerin bugüne eserler bırakmış müzisyenler olduğu aktarılmıştır” (Dağarcık Türkiye, 2017).

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan inkılaplar sayesinde kadınların kazandığı mesleki statülerin içerisine “kadın ses icracılığı” “ses sanatçılığı” “Solist” gibi sıfatlar eklendiği ve faaliyete geçtiği görülmektedir. Saraylardaki 'erkek egemen' tabaka nedeniyle sıklıkla 'erkekler' tarafından yorumlanan Türk Sanat Müziği, Cumhuriyet'ten sonra statü değişiklikleriyle birlikte kadın sanatçılar tarafından da icra edilmiştir. Yorumlanan eserleri plak yapan kadın sanatçılar, dönemin müzik endüstrisi tarafından

keşfedilmiş ve bu isimlerin yaptıkları plaklar oldukça popüler hale gelmiştir.

“Üstel’e göre, iktidarın Klasik Türk Müziğine karşı izlediği sınırlayıcı tutum karşısında plak şirketleri harekete geçerek alaturka okuyan sanatçılara önem vermiş, özellikle içerisinde kadın seslerinin de bulunduğu fasıl heyetlerinin plakları büyük tirajlara ulaşmıştır” (Üstel; 1994:45).

Aynı zamanda kadın müzik alanında da kendini kanıtlamıştır. Cumhuriyetin sadece gayrimüslim kadınlara tanıdığı bu hak, cumhuriyetle birlikte Türk Müslüman kadınlarına da tanınmış ve ülke çapında üne kavuşan birçok şarkıcı yetiştirmiştir. Kültür alanında yapılan reformların simge ismi olan Latife Hanım, Sabiha Gökçen, Afet İnan ve son olarak sanat alanında Safiye Ayla ve Müzeyyen Senar’dır.

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde Geleneksel Türk Müziği'nde Hanende Kadın Bestekarlar hakkında bilgiler içeren kaynaklar incelenmiş, yayımlanmış ve çalışmada kaynak olarak kullanılmış ulusal/uluslararası tez, makale ve kitaplara yer verilmiştir.

1. KİTAPLAR

- Taşan (2000) “Kadın Besteciler” kitabında geçmişten günümüze kadar ulaşılabilen bütün kadın bestekarlar hakkında bilgiler vererek yeni nesile bütün kadın bestekarların tanınmasına vesile olacak bir çalışma yapmıştır.

- Chiti ve Gülün (2019) “Türkiye’de Kadın ve Müzik”, Türkiye’deki kadın bestecilerin tarihini önemli müzisyenler ve akademisyenler olan yazarlarıyla ele almaktadır. Osmanlı’dan günümüze bu kapsamlı araştırmanın sonunda yer alan "Türkiye Kadın Besteciler Sözlüğü", çağdaş bestecilerin ayrıntılı bir çalışmasına dayanmaktadır.

2. TEZLER

- Özkişi (2009), “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye’de Kadın Besteciler: Tanzimat’tan Günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti’nde Kadın Besteciler ve Yapıtları” başlıklı doktora tezi çalışması, kadın bestekarların kültürel konumu açısından önem arz etmektedir. Bu çalışma, 20. yüzyılın başlarına kadar kadınların müzik oluşturma ve beste öğretimi konusundaki bilgilerini açıklamaktadır. Türk Müziği tarihinde kadınlara yönelik çalışmaların yapılabileceği tespit edilmektedir.

- Altay (2014) “Kadın Kimliği ve Halk Kültürü İçerisinde Kadının Müzikâl İfade Biçimleri” başlıklı yüksek lisans tezi çalışması, Kadınların duygusal işleyişini mâni, ağlama ve ninni biçimleriyle açıklayan bir araştırma konusudur. Bu çalışmada kadınların müzikal kimlikleri, kadınların seslendirdiği türküler, temsil biçimleri ve etnomüzikolojik düzenlemenin sonuçları anlatılmaktadır.

- Torunoğlu (2016), “Onyedinci Yüzyıldan Günümüze Türk Müziği’ndeki Kadın Bestekarlara Ait Eserlerin Tespiti ve Tahlili” başlıklı yüksek lisans tez çalışması Türk Müziği’nin önemli temsilcileri olan kadın bestekarların eserlerinin incelenerek Türk Müziği ve Türk Müziği eğitime katkı sağlaması ve tarihsel süreçte Türk Müziği için eserler üreten kadın bestekarların tespiti için önemli bir konum arz etmektedir.

3. MAKALELER

- Beşiroğlu (2009), “Türk Müzik Geleneği’nde Kadınlardan Kadınca Müzik” başlıklı makale, geçmişten günümüze ulaşmış kadın bestekarlarımızın isimlerine ulaşılması açısından önem arz etmektedir. Bu makale, kadın sanatçıların müzik araştırmalarında nasıl çalıştıklarını ve nasıl sonuç aldıklarını anlatmaktadır.

- Çevik ve Kaltakçı (2011), “Türk Musiki Geleneği’nde Kadın ve Kadın Bestekarlar” başlıklı makale, Osmanlı saray çevresinde kadınların müzik ve bestekarlık alanında yaptıkları çalışmaların detaylı bir şekilde incelenmiş olması açısından önem arz etmektedir. Bu makalede Osmanlı dönemindeki kadın bestekarların müzikal kimlikleri, aldıkları eğitimler, yaptıkları icralar ve besteler incelenmektedir.

- Yağcı (2019), “Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Müziği Kadın Bestekârlarından Melahat Pars’ın Eserleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı makale, kadın bestekar Melahat Pars’ın eserlerinin ve yaşadığı dönemdeki müzik faaliyetlerinin incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Makalede Melahat Pars’ın beste çalışmaları, eğitimcilik ve icracılık yönleri incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK MÜZİĞİ TARİHİNDE KADIN HANENDE VE BESTEKÂRLAR

1. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ

“Geleneksel Türk Müziği’ndeki hanende kadın bestekarlar kimlerdir?” araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Araştırmanın alt problemi problem cümlesine dayanak şu şekildedir.

1. Geleneksel Türk Müziği tarihindeki hanende kadın bestekarlar kimlerdir ve eserleri nelerdir?

2. Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası hanende kadın bestekarlar kimlerdir?

3. İcralarına ulaşılabilen hanende kadın bestekarlar kimlerdir?

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Başlangıcından bugüne Türk Müziği’nde her alanında (eğitim, icracılık, bestecilik, notistlik v.s.) erkek üstünlüğü veya hegemonyası dikkat çekmektedir. Sosyal ve kültürel yaşam müzik alanında kadına çok fazla çalışma alanı sağlamamıştır. Kadınlar Osmanlı müzik yaşamında geri planda kalmışlar ve müzik üretimindeki katkıları bu oranda düşük olmuştur. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra yeni Türkiye’de kadınlar müziğin her alanında görülmeye ve hissedilmeye başlamış, özellikle icracılık ve bestecilikte atılım yapmışlar ve Türk Müziği’nin her alanında üretime katkı sağlamışlardır. Bu çalışma Türk Musikisi geleneğinin sistematik aktarımında önemli rol oynayan Hanende Kadın Bestekârlar konusu üzerine hazırlanmış olup, Hanende kadın bestekârlar ile ilgili bilinmeyen tüm yönlerin ele alınması ve akademik bir çerçevesi çizilerek, bu çalışmanın alanda yapılacak benzer araştırmalara referans olması amaçlanmaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çalışma konusu itibarıyla, sadece Türk Müziği’ndeki hanende kadın bestekârlara ait özgün ve yeni bir araştırma olması, Hanende Kadın Bestekârların müzik yaşantılarının ve müzikal üretimlerinin belirlenmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Ayrıca elde edilen bilgilerin aktarılması, alana katkı sağlayacak ve kaynak oluşturabilecek nitelikte bir çalışma olması bakımından da önemlidir.

5. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

1. Çalışmada elde edilen bilgilerin benzer araştırmalara örnek olması,
2. Araştırmada adı geçen eserlerin kadın bestekârlara ait olduğu
3. Seçilen araştırma modelinin araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu sayıltılarından hareket edilmektedir.

6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Geleneksel Türk Müziği yaşamında başlangıcından günümüze kadar olan ulaşılabilen Hanende Kadın Bestekârlar ile
2. Geleneksel Türk Müziği yaşamında var olan Hanende Kadın Bestekarların ulaşılabilen eserlerinin tespiti ve incelenmesi ile,
3. Yüksek lisans programı için ayrılan süre ve araştırmacının sağlayabileceği maddî ve manevî olanaklarla ile
4. Konu hakkında ulaşılan kaynaklar ile sınırlıdır.

7. YÖNTEM

Araştırmada geçmişten günümüze kadar var olan kadın hanende bestekârların tespit edilmesi ve eserlerinin tespit edilmesi aynı zamanda eserlerinde kullanmış oldukları makamların, usullerin araştırılması, var olan durumun ortaya konması ve betimlenebilmesi amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Yöntem olarak bulunan internet ve yazılı kaynaklardan alıntılar yapılmıştır.

“Tarama modeli, geçmişte ya da şimdide var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan ve “ne idi?” “nedir?” “ne ile ilgilidir?” gibi sorulara cevap arayan bir modeldir” (Karasar, 2002:77).

“Tarama modeli, belli şartları gözlemlemek, gözlem neticelerini yorumlamak üzere kaydetmek için yapılmaktadır. Tarama modelinde “nasıl” sorularına yanıt aranması, deneysel modelde “neden” sorusuna yanıt aranması farkı bulunmaktadır” (Öktem, 2005: 90).

7.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma tekniklerinden betimsel literatür tarama tekniği kullanılmıştır. Konuyla ilgili yazılan kaynaklar belirlenmiş ve kitap, makale, tez ve internet kaynakları incelenmiştir.

7.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu çalışmada Tarama modeli kullanılmıştır. Konu ile ilgili çeşitli kitaplar, tezler ve makaleler incelenerek çalışma içerisinde örnek alınmıştır. Ayrıca konu ile ilgili incelenen “Kadın Bestekarlar” adlı kitabın yazarı Turhan Taşan ve araştırmada biyografisi bulunan sanatçı Ayşe Taş ile kişisel görüşmeler yapılarak kendi beyanları doğrultusunda veriler elde edilmiştir. Yöntem olarak bulunan internet ve yazılı kaynaklardan alıntılar yapılmıştır.

7.3. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Bu çalışma; Hanendelik ve bestekârlık özelliklerinin neler olduğu, Türk Müziği’nin başlangıcından bugüne elde edilen veriler neticesinde, hanende kadın bestekârların, Türk Müziği’nde başlayan serüvenleri, eserleri, yaşadığı dönemleri, bestekârlıkları ve icraları üzerine yapılmış, geniş kapsamlı bir çalışmadır. Ayrıca hanendelik ve bestekârlık alanında yapılmış ilk çalışma olması özelliği ile de önemlidir.

7.4. KADIN HANENDE VE BESTEKÂRLAR

Türk Müziği geleneğinde günümüze kadar gelen bilgiler ışında icracılıkta (icracılık, bestecilik, notistlik) çoğunlukla erkek üstünlüğü görülmektedir. Sosyal ve kültürel yaşam, müzik alanında kadına çok fazla çalışma alanı sağlamamıştır. Fakat yine de kadınlar bu alandaki faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Kadınlar, İslamiyetin kabulünden sonra müzik yaşamında geri planda kalmışlar ve müzik üretimindeki katkıları bu oranda düşük olmuştur. Fakat tamamen bitmemiş kendi aralarında meşk etmeye ve yeni eserler üretmeye devam etmişlerdir. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra yeni Türkiye’de kadınlar müziğin her alanında görülmeye ve hissedilmeye başlamış, özellikle icracılık ve bestecilikte atılım yapmışlar ve Türk Müziği’nin her alanında üretime katkı sağlamışlardır.

Cumhuriyet ile birlikte kadınların sanata katkısı karşısında ön yargıların kırıldığı ve bu sayede kadınların sanatsal faaliyetlerde daha çok boy gösterdiği gözlemlenmiştir.

Kendi bestelerini ve çeşitli eserler icra ettikleri birçok plağın günümüze ulaştığı bilinmektedir.

8. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışma konusu itibariyle, sadece Türk Müziği'ndeki hanende bestekâr kadınlara ait bir araştırma olması nedeniyle, Hanende Kadın Bestekârların müzik yaşantısının, kişilik ve sanatlarının gelecek kuşaklara örnek teşkil etmesi nedeniyle, elde edilen bilgilerin aktarılması ve Türk Müzik kültürüne ve repertuvarına yaptıkları katkıların kaynak oluşturabilecek nitelikte bir çalışma olması bakımından önemlidir.

8.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Birinci alt problem “Geleneksel Türk Müziği tarihindeki hanende kadın bestekarlar kimlerdir ve eserleri nelerdir?” Olarak belirlenmiştir.

8.1.1. Fatma Tekçiçek

Fatma Muzaffer Kemani olarak ta bilinen sanatçının hayatına ilişkin çok fazla kaynak bulunmamakla birlikte 1916 yılında Elazığ'da doğduğu ve babasının adı Abdullah, annesinin ismi ise Havva Hanım olduğu bilgisine ulaşılmıştır. “Muhlis Sabahattin ve Şadi Işıl'ay'dan musiki dersleri aldığı ve keman öğrendiği bilinmektedir. Küçük Mukadder ismiyle “Sahibinin Sesi” plaklarında şarkılar okunduğu görülmektedir. Keman eğitimcisi Nursal Ünsal Birtok'ın annesidir” (Taşan, 2000: 58). İzmir'de 1985 yılında hayata veda eden Tekçiçek'e ait eserler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1. Fatma Tekçiçek'e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Sende benim gibi gurbet eldesin	Nihavend	Düyek	Şarkı
2	Anmadım kalbimin derdini kimseye	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı

Sanatçı, farklı usûl ve makamlarda şarkı formunda iki eser bestelemiştir. 19. yüzyılın sonlarında, eserlerinde değişmeli usûl görülmekle birlikte önemli kadın bestekârlar listesine adını yazdırmıştır.

8.1.2. Hanende Nasîbe Hanım

Doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbul'da yaşayan sanatçının, Tatyos Efendi'yle meşk ettiği bilinmektedir. Yapılan araştırmalara göre gür ve tok bir sese sahip olduğu, taş plak kaydı okuyucuları kapsamında kadınların ilk öncülerinden biri olduğu ve hem sazıyla hem sesiyle konaklarda kadınların düzenlediği musiki meclislerinde ücretli olarak sanat icra ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Kardeşi de kendi gibi bestekârdır. Kardeşinin ismi

Nasîbin Mehmet Yürü'dür. Nesibe Hanım'ın 1925 yılında İstanbul'da dünyaya gözlerini yumduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmada sanatçının günümüzde icra kaydına ulaşılammıştır. Aşağıda eserlerine yer verilmiştir.

Tablo 2. Hanende Nasîbe Hanım'a Ait Eserler Listesi

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Elmalı'ya vurgunum aman	Hicaz	Sofyan	Kanto

Hanende Nasîbe Hanım'ın bir tane kanto formunda eser bestelediği bilinmektedir.

8.1.3. Câvide Hayre Hanım

Sanatçının doğum tarihi bilinmemekle birlikte bazı kaynaklarda adının “Cavide Hayri” olarak geçtiği ve tok ve gür bir sese sahip olduğu bazı kaynaklarda söylenmektedir. İstanbul'da doğan Cavide Hayre Hanım'ın babası Bahri Baba Karaosman'dır. Yaşadığı dönemde ünlü bir hanende olarak tanınmıştır. “Arnavutköy sırtlarında gazele başlayınca Fındıklı'da sesi dinlenirmiş” (Taşan, 2000: 37). İstanbul'da vefat ettiği bilinmektedir. Günümüzde icra kaydına ulaşılammıştır. Câvide Hayre Hanım'a ait eserlere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3. Câvide Hayre Hanım'a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Bir gamlı hazanın seherinde ısrara ne hacet	Hüseyini	Yürük Semai	Şarkı
2	Yollarda kalan gözlerimin nurunu yordum	Hüseyini Aşiran	Sengin Semai	Şarkı
3	Ey sevgili akşam oluyor	Kürdilihicazkar	Sengin Semai	Şarkı
4	Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenleri	Şedd-i Araban	Yürük semai	Şarkı
5	Ateş gibi nehir akıyordu	Şehnaz Buselik	Sengin Semai	Şarkı

Câvide Hayre, beş ayrı makamda şarkı olarak beş eser bestelemiştir. Bunun yanında, sanatçı eserlerini altı zamanlı usûllerle farklı makamlarda bestelemiştir.

8.1.4. Afife Tanyeri

“Ayşe Afife Tanyeri,1901'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası H. Arif İsak'tır. Ortaöğrenimini Erenköy Kız Lisesi'nde tamamlamış 1928-1929 yıllarında Paris Musiki Muallim Mektebine devam etmiş, 1930' Erenköy Kız Lisesi'ne öğretmen olarak atanmıştır. 1 Eylül 1931 tarihinde liseden ayrılmış 31 Ekim 1932 tarihinde Eskişehir Lisesi musiki muallimliğine atanmıştır. 1 Ekim 1934 tarihinde bu görevden istifa ettiği 2 Ocak 1956 tarihinde Çamlıca Kız Lisesi musiki öğretmenliğine atandığı 1 Eylül 1959 tarihine kadar çalıştığı ve 1969 yılında İstanbul'da vefat ettiği bilinmektedir.” (Taşan, 2000: 17).

Tablo 4. Afife Tanyeri’n Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Çamlıcalı gençleriz bilgi toplar yolumuz	Acemaşiran	Nimsofyan	Marş

Sanatçı, bir eser bestelemiştir. 20. yüzyıl içinde yaşayan Afife Tanyeri, “marş” formunu kullanmıştır.

8.1.5. Nezahat Adula

1901 yılında sanatçı İstanbul’da bulunan Fındıklı’da dünyaya gözlerini açmıştır. Babasının ismi Albay Osman Ferit Adula, annesi ise Zahide Adula’dır. Bestenigâr Ziya Bey, Lemi Atlı, Ali Rıfat, Raûf Yektâ Bey ve Hafız Yusuf Efendi gibi önemli isimlerden nazariyat öğrendiği bilinmektedir. İstanbul Radyosu’nda ses sanatçılığı yapmıştır. İstanbul’da hayata gözlerini yummuştur (Taşan, 2000: 164). Sanatçının icralarına günümüzde ulaşılamamaktadır.

Tablo 5. Nezahat Adula’ya Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Mevsim-i bahar geldi	Hicaz	Curcuna	Şarkı
2	Nedendir böyle meftunum sana ey Dilruba	Hicaz	Aksak	Şarkı
3	Maziye dönüp sevdamızı andım	Hüzzam	Türk Aksağı	Şarkı
4	Mazide kalan günlerime eş	Hüzzam	Türk Aksağı	Şarkı
5	Sil bu gözyaşlarımı	Hüzzam	Türk Aksağı	Şarkı
6	Sinemde açılmış bir yâre var	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
7	Ankara’nın Dikmen kızı	Karcığâr	Nim Sofyan	Türkü
8	Yıllar belirdi yüzümün hatlarında	Karcığâr	Curcuna	Şarkı
9	Hüsünün hayranıyım	Kürdilihicazkar	Ağır Aksak	Şarkı
10	Atılalım neşeye ne var gamda	Rast	Çifte Sofyan	Şarkı
11	Bir gün görmek için yandı	Rast	Curcuna	Şarkı
12	Gün olur aşkı ram eyler	Rast	Düyek	Şarkı
13	Ömür yıllar sürer	Rast	Düyek	Şarkı
14	Yandı yüreğim diledi canım	Suzidil	Curcuna	Şarkı
15	Bir gün görebilsem	Suzinak	Curcuna	Şarkı
16	Neydin yine dün sevgili sen	Şehnaz	Aksak	Şarkı
17	Matemle dolu gönlüme son neşe	Uşşak	Curcuna	Şarkı

Sanatçının 60’tan fazla eser bestelediği bilinmektedir fakat çoğu günümüze kadar ulaşamamıştır. Tablo’da ulaşılabilen 17 esere yer verilmiştir. Sözlü türde iki form kullanmıştır. Sözlü eserler bestelemiştir. Bunun yanında, 20. yüzyılda kadın bestekâr olarak “türkü” formunu kullanmıştır.

8.1.6. Mebrûke Çağla

“1904 yılında İstanbul’da doğan sanatçının; baba ismi mûsikîşinas Eşref Bey, annesiye Nazime Hanım’dır. Abisinin Kemanî Cevdet Çağla olması sanatçının müzik kariyerinin aileden geldiğini göstermektedir. Mûsikî ilk derslerini de ablası Udî Meliha Tevs’ten aldığı görülmektedir. Sanatçı bir aileden geldiği ve annesinin piyano, babasının keman, çaldığı bilinmektedir. Udî Fahri Kopuz ve Udî Şamlı İskender’le mûsikî çalışmaları yapmıştır. Cemil Bey’in ısrarı üzerine 1933 yılında bir süre İstanbul Radyosu’nda misafir sanatçı olarak programlar yaptığı bilinmektedir. 1982 yılında İstanbul’da vefat etmiştir”(Taşan, 2000:113).

Sanatçının icrasına günümüzde ulaşılamamaktadır.

Tablo 6. Mebrûke Çağla’ya Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Aşk bağımız viran olmuş	Hicaz	Curcuna	Şarkı
2	Bir alevden nehr akıyordu	Segah	Devr-i Hindi	Şarkı
3	Bir bezm-i meyde olsak	Nihavend	Curcuna	Şarkı
4	Bir gönül ki sevdi yandı	Uşşak	Devr-i Hindi	Şarkı
5	Çağla gönlüm ismin gibi durma çağla coş	Uşşak	Devr-i Hindi	Şarkı
6	Çağlar derler ben aşika	Hicaz	Curcuna	Şarkı
7	Güldü yüzün açtı	Kürdilihicazkar	-	Şarkı
8	Pırıl pırıl mavi sular	Nihavend	Curcuna	Şarkı
9	Saçlarıma kar yağıyor	Nihavend	Curcuna	Şarkı

Sanatçının tespit edilen 9 eseri mevcuttur. 20. yüzyılda kadın bestekâr olarak yalnızca “şarkı” formunu kullanmıştır.

8.1.7. Semahat Özdenses

“1913 yılında İstanbul Üsküdar’da doğan Semahat Özdenses’in annesi Pakize Hanım; babası Yüzbaşı İshak Efendi’dir. 1939 yılında Yüzbaşı Fâruk Ergökmen ile evlendiği, Maçka Valide Çeşmesi semtindeki evinde sakin bir hayat yaşadığı, Türk Müziğine yeni isimlerin kazandırılması için öğretmenlik yaptığı bilinmektedir. Bedriye Hoşgör ve Lemi Atlı’yla meşk ettiği bilinmektedir. İlk şarkısıyla plak piyasasına kendini tanıtan ve Odeon plak şirketi ile ün kazanmaya başlayan Özdenses, Lemi Atri, Refik Fersan ve Faire Fersan’dan ders almaya devam etmiştir. Ankara Radyosu’nda ses sanatçılığı yapmıştır. “Akşam Oldu Hüzünlendim Ben Yine isimli uşşak şarkısı ile Müllet Gazetesi “Yılın En Sevilen 10 Şarkısı Anketi”nde 1976 yılında altıncılık ödülü almıştır” (Taşan, 2000: 199).

2008 yılında İstanbul’da vefat etmiştir. Günümüzde sanatçının çeşitli icralarına ulaşılabilmektedir.

Tablo 7. Semahat Özdenses’e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Bir tatlı bakış beni ona bağladı	Hüzzam	Düyek	Şarkı
2	Dile yadın gelir bakınca aya	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
3	Dün gece mehtaba dalıp hep seni andım	Hüzzam	Düyek	Şarkı
4	Gurbet geçit vermez gelemiyorum	Hüzzam	Düyek	Şarkı
5	Kader ayırsa bile hayalimden gitmedin	Hüzzam	Düyek	Şarkı
6	Mahzun kalbim günden güne aşkınla eriyor	Hüzzam	Düyek	Şarkı
7	Mızrabından dökülen nağmede kaldı	Hüzzam	Düyek	Şarkı

8	Öyle bakma güzel gözlüm	Hüzzam	Düyek	Şarkı
9	Sensiz doğar gün batar	Hüzzam	Sofyan	Şarkı
10	Sevgilim sanma seni bir an olsun unuttum	Hüzzam	Düyek	Şarkı
11	Sevmiyorsan söyle bitsin bu çile	Hüzzam	Düyek	Şarkı
12	Sonmuş bu gidiş dönmedi hicran seferinden	Hüzzam	Düyek	Şarkı
13	Tanrım sevgiden yorulan kalbime	Hüzzam	Düyek	Şarkı
14	Bitmeyen bir gecenin sabahında uyandım	Hicaz	Düyek	Şarkı
15	Öyle bir ah eylerim ki ah elimden ah çeker	Hicaz	Müsemmen	Şarkı
16	Maziye andımda yandım bu gece	Hicaz	Sofyan	Şarkı
17	Unutup bir an seni biraz ben dese gönlüm	Hicaz	Düyek	Şarkı
18	Aşksız da yaşanmaz ki	Hicazkar	Düyek	Şarkı
19	Ağla sevdiceğim gül ruhlerinden	Hüseyni	Curcuna	Şarkı
20	Yine ta fecre kadar hep seni andım	Hüseyni	Düyek	Şarkı
21	Akşam oldu hüznümlendim ben yine	Uşşak	Düyek	Şarkı
22	Hatırladıkça beni için burkulsun	Uşşak	Düyek	Şarkı
23	Her mevsim içimden gelir geçersin	Uşşak	Düyek	Şarkı
24	Şarkılarla anlat ki beni	Uşşak	Düyek	Şarkı
25	Gönül hasretle giryandır	Uşşak	Aksak	Şarkı
26	Zaman içinde ömür bir gün gibi çok kısa	Bayatı	Düyek	Şarkı
27	Nasıl sevmem nasıl sevmem seni	Bayatı Araban	Düyek	Şarkı
28	Duydum ki güzel sözlerinin hepsi yalanmış	Dilkeşhaveran	Aksak	Şarkı
29	Son hatıranın üstüne ben hicranla eğildim	Karcıgar	Aksak	Şarkı
30	Uyutmaz kimseyi benim feryad ü efganım	Karcıgar	Düyek	Şarkı
31	Can mısın canan mısın söyle	İsfahan	Devr-i Hindi	Şarkı
32	Sevgilim sevgilim yanımda mısın	Mahur	Curcuna	Şarkı
33	Derdimle baş başa kaldığım demler	Muhayyer	Türk Aksağı	Şarkı
34	Sen geldiğin an meclise	Müstear	Sengin semai	Şarkı
35	Yücelse arşına ruhum senin kemalindir	Nihavend	Curcuna	Şarkı
36	Gül bahçesine girdim de güzel ne oldu	Nikriz	Düyek	Şarkı
37	Bir lahza sevdim seni	Rast	Düyek	Şarkı
38	Karşıda görünen Çamlıca Tepeleri	Rast	Düyek	Şarkı
39	Ne bir dost ne yabancı kimseden	Saba	Düyek	Şarkı
40	Hastayım zevk u safadan uzak	Suzinak	Curcuna	Şarkı

Sanatçı, kırk eser bestelemiştir. Bunun yanında, eserlerinin tümü şarkı formundadır. 20. yüzyılda Dilkeşhâverân makamı “şarkı” formunu kullanmış olan ilk kadın bestekâr olduğunu söylemek mümkündür.

8.1.8. Nezahat Soysev

1915 yılının Temmuz ayında Suadiye’de dünyaya gelmiştir. Nezahat Soysev’in babası Rasim Günday beyefendi, annesi Lütfiye hanımdır. Ağabeyi olan İhsan Günday’ı ve kardeşi Atıfet Günday’ı çok küçük yata kaybettiği bilinmektedir. Küçükken ağladığı hasta olduğu zamanlarda marşlar ve şarkılar dinleyerek teselli bulmuştur. Bu nedenle müziği olan ilgisi ve milli duyguları artmaya devam etmiştir. “Amcası olan Cemil Bey’in

söylediği şarkıları dikkatlice dinleyip tek başına kaldığında tekrar ederek müzik bilgisini geliştirmeye çalışmıştır.

“Bir gün babasının isteği üzerine amcasına yüksek sesle öğrendiği şarkıları okumak zorunda kalınca amcası hem şaşırmış hem de hayran kalmış: "Bu kız müzisyen olacak. Sesi güzel, kulağı da hassas." demiştir. Sekiz yaşında iken mahallelerinde bulunan Udi ve Kemani Abdullah Efendi'den Ud ve Keman dersleri almaya başlamıştır” (Taşan, 2000: 165).1958'de Ankara Radyosu'nda 21 yıl görev yapmıştır. 1991'de Ankara'da hayatını kaybettiği bilinmektedir. Sanatçının icralarına günümüzde ulaşılamamıştır.

Tablo 8. Nezahat Soysev'e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Bir ömür dört mevsimse	Nihavend	Düyek	Şarkı
2	Çiçeklerle bezenmiş	Nihavend	Semai	Şarkı
3	İçimde heyecan artıyor	Nihavend	Semai	Şarkı
4	Güller ki bütün mevsim usanmış	Nihavend	Curcuna	Şarkı
5	Mavi hatıralarla dolu	Nihavend	Semai	Şarkı
6	Niçin böyle hüznölüsün gülmüyorsun	Nihavend	Curcuna	Şarkı
7	Sağında solunda türlü ağaçlar	Nihavend	Aksak	Şarkı
8	Uzaklara gitsen de hala içimdesin	Nihavend	Düyek	Şarkı
9	Ben hazan yaprağı yerlerde	Hicaz	Aksak	Şarkı
10	Bir damla yere bana	Hicaz	Düyek	Şarkı
11	Göklerden boşalır gönlüme doğru	Hicaz	Aksak	Şarkı
12	Ey çeşm-i siyah gönlümü	Hicaz	Aksak	Şarkı
13	Kimler geldi kimler geçti	Hüzzam	Aksak	Şarkı
14	Mehtap sulara maziden bir iz gibi aktı	Hüzzam	Türk Aksağı	Şarkı
15	Ne güzeldi ümidim kırıp gitti sevdiğim	Hüzzam	Düyek	Şarkı
16	Şu gönül yaramın dermanı sensin	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
17	Dün sabah denize seni anlattım	Kürdilihicazkar	Sofyan	Şarkı
18	Nasıl gelip geçtiniz hiç anlamadım	Kürdilihicazkar	Düyek	Şarkı
19	Sen gül ki gönüllerde	Kürdilihicazkar	Aksak	Şarkı
20	Yüreğim çarpar işittikçe	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
21	Bir mücevher parlıyor	Mahur	Düyek	Şarkı

Tablo 8 (Devam). Nezahat Soysev'e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÛR
22	Gel güzelim üzme beni	Mahur	Aksak	Şarkı
23	Kış rüzgarı kadar haşin olsan	Muhayyer	Semai	Şarkı
24	Kız ellerin deste deste gül olmuş	Muhayyer	Aksak	Şarkı
25	Durgun suya uygun akıyor	Neveser	Türk Aksağı	Şarkı
26	Derdin nedir ey afet	Uşşak	Düyek	Şarkı
27	Mahkum tuttum şu gönlümü	Uşşak	Aksak	Şarkı
28	Yetiş imdadıma tut kurtar beni	Uşşak	Aksak	Şarkı
29	Her şey yabancı hissime	Acemaşiran	Curcuna	Şarkı
30	Hülyalı boğaz sırtlarının akşamı	Acem Kürdi	Aksak	Şarkı
31	Baharın yeşilinde sanki sen varsın	Ferahfeza	Düyek	Şarkı
32	Nev-bahar goncası mı	Rast	Curcuna	Şarkı
33	Hazan ermiş gülzara	Suzinak	Düyek	Şarkı
34	Acemaşiran Saz Semaisi	Acemaşiran	Aksak Semai	Saz Semaisi
35	Rast Saz Semaisi	Rast	Aksak Semai	Saz Semaisi
36	Şedd-i Saba Saz Semaisi	Şedd-i Saba	Aksak Semai	Saz Semaisi
37	Zirefkend Saz Semaisi	Zirefkend	Aksak Semai	Saz Semaisi

Sanatçı, 37 eser bestelemiştir. Saz ve sözlü eseri biçimlerini kullanmasına karşın eserlerinin çoğunluğunun sözlü eserlerden oluştuğu görülmektedir. Bunun yanında, 20. yüzyılda Zirefkend ve Şedd-i Sâbâ makamlarında saz eserleri bestelemiştir.

8.1.9. Safiye Ayla Targan

1917'de İstanbul'da doğan sanatçının, annesi Seyyide Hanım; babası Hicâzîzade Abdullah Bey'dir (Özalp, 1986: 169). Küçük yaşta piyano çalmaya başlamıştır. Geçirdiği hastalıklar nedeniyle muallim Mektebinden diplomasız ayrılmak zorunda kalmıştır. Bir ilkokula öğretmen yardımcısı olarak atandığı dönemde Eyyubi Mustafa Efendi ile tanışıp ondan makam ve usul öğrenmiştir. Ardından Yesari Asım Arsoy'dan müzik dersleri almaya devam etmiştir. “İzzettin Ökte, Fahri Kopuz ve Cevdet Çağla'yla çalışmalarını sürdürmüştür. Sahibinin sesi plaklarında yaşadığı dönem içinde en iyi hanende olarak kabul görmüştür” (Altınbilek, 2012: 22). İlk plağındaki başarısının ardından çeşitli gazinolarda Assolist olarak sahneye çıkmaya başlamıştır. Döneminde ülkenin en büyük sesi olarak kabul edilen sanatçı Atatürk huzurunda şarkılar söylemiştir. “Bestekâr olan eşi Şerif Muhittin Targan'ın yönlendirmesiyle bestekarlığa yöneldiği bilinmektedir. 14 Ocak 1998'de İstanbul'da vefat etmiştir” (Güngör, 2006: 14). Günümüzde sanatçının pek çok icra kaydına ve plaklarına ulaşılabilmektedir.

Tablo 9. Safiye Ayla Targan'a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Ah edip kan ağlayan	Hicaz	Sofyan	Şarkı
2	Ey zalim beni dinle	Hicaz	Semai	Şarkı
3	Aşk yaprağına konarak	Neva Buselik	Aksak	Şarkı
4	Bu akşam ay ışığında	Saba	Düyek	Şarkı
5	Seninle doğan güldür	Uşşak	Sofyan	Şarkı

Sanatçının bestelediği beş eserin olduğunu görülmesinin yanında, eserlerinin tümünde şarkı formunu kullandığı görülmüştür.

8.1.10. Menşûre Tunay

1919 yılında Tokat'ta doğmuştur. Babası Kemal Bey, annesi Emine Hanım'dır" (Taşan, 2000: 32). İstanbul Konservatuvarı'nda keman eğitimi almasına rağmen piyano ve Türk Müziği icrasıyla da ilgilenmeye başladığı bilinmektedir. Sanatçının plaklarına günümüze ulaşılabilir. "İstanbul Radyosu'nda ses sanatçılığı yapmıştır. Saadettin Kaynak'a ait şarkıları ilk seslendiren sanatçıdır. 29 Aralık 1988'de doğduğu yerde vefat etmiştir" (Taşan, 2000: 32). Günümüzde sanatçının taş plak kayıtlarına ulaşılabilir.

Tablo 10. Menşûre Tunay'a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Sebeb oluyorsa felek	Hicaz	Düyek	Şarkı
2	Gönül uyar sevdiğine	Kürdi	Sofyan	Şarkı
3	Boynu bükük bir dal olsam	Nihavend	Sofyan	Şarkı

Sanatçı toplamda üç eser bestelemiştir. Eserlerinin tümü, şarkı formundadır.

8.1.11. Mefharet Atalay Yıldırım

1920 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Sanatçının babasının Dönemin Beyoğlu Kaymakamı olduğu bilinmektedir. İlk ve Ortaokul öğrenimini tamamladıktan sonra amcası Tanburi Vahit Sağnak'tan esinlenerek müzik öğrenmeye başlamış ve 16 yaşında iken İstanbul Konservatuvarı'nın Şan Bölümüne girmiştir. "Şerif Muhittin Targan'ın müdür olduğu dönemde İstanbul Konservatuvarı icrâ heyeti üyesi olmuştur" (Taşan, 2000:126). Mesut Cemil Bey'in kendisini dinlemesiyle birlikte Ankara'ya gelerek Radyo hayatına başlamıştır. Sesinin çok hoş, yorumunun temiz ve gereksiz süslemelerden kaçınmasıyla bilinmektedir. Vefatına kadar İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'ndaki öğretim kadrosundaki görevini sürdürmüştür. 27 Temmuz 1998

yılında vefat etmiştir. Sahibinin Sesi adlı doldurduğu plaklara günümüzde ulaşılabilir.

Tablo 11. Mefharet Atalay Yıldırım’a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÛR
1	Yüce dağlar yüce olur	Hicazkar	Curcuna	Şarkı
2	Yollarda kalan gözlerimin nurunu yordum	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı

Sanatçının iki eser bestelemesinin yanında, eserlerinin tümü şarkı formundadır.

8.1.12. Radife Erten

“1922 yılında İstanbul Beşiktaş’ta dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mahmut, annesinin ismiyse Sâre’dir. İlk müzik derslerini Hikmet Koptagil’den almıştır. Ankara Radyosu’nda ses sanatçılığı yapmıştır. 1951 yılında İstanbul Radyosu açılınca İstanbul’a gelerek, 1982 yılına kadar İstanbul Radyosu’nda solist-koro şefi olarak çalışmıştır. İstanbul Belediye Konservatuvarı İcra Heyeti’nde de görev yapan Radife Erten, Colombia Plak Şirketi’ne 5 tane plak doldurmuştur. 09 Aralık 1988’de İstanbul’da vefat edip Zincirlikuyu’ya defnedilmiştir” (Taşan, 2000: 186). Günümüzde sanatçının icra kayıtlarına ulaşılabilir.

Tablo 12. Radife Erten’e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÛR
1	Ben kalender meşrebim	Rast	Aksak	Türkü
2	Bir uykuyu cananla beraber	Rast	Sofyan	Şarkı
3	Dinle sana bir nasihat edeyim	Rast	Curcuna	Kanto
4	Neler çıktım kimse bilmez	Rast	Aksak	Şarkı
5	Saki halime bir bak	Rast	Aksak	Şarkı
6	Aşka düştüm ağlarım	Hicaz	Curcuna	Şarkı
7	Doktor derman kar etmez	Hicaz	Curcuna	Şarkı
8	Sen gideli sevgilim	Hicaz	Düyek	Şarkı
9	Asırlar boyunca er meydanında	Mahur	Sofyan	Marş
10	Barbaros’un vatanıdır Akdeniz	Mahur	Sofyan	Marş
11	Çiçeklerle bezenmiş boğaz	Mahur	Aksak	Şarkı
12	Bana her şey senden gelir	Nihavend	Düyek	Şarkı
13	Henüz bahar çağıdır	Nihavend	Düyek	Şarkı
14	Sevgili İstanbul cihana	Nihavend	Sofyan	Şarkı
15	Gel ahu bakışım	Dilkeşhaveran	Düyek	Şarkı
16	Çekme mihnet yar için	Karcıgar	Curcuna	Şarkı
17	Aşık oldum sorma halim	Segah	Düyek	Divan

Sanatçının 17 eser bestelediğini belirtmek gerekir. Ayrıca bestelediği eserlerin tümünün sözlü eserler olduğu görülür. Radife Erten’in 20. yüzyılda “divân” formunu kullanmıştır.

8.1.13. Müzehher Güyer

“1923 yılında İstanbul’un Lâleli semtinde dünyaya gelmiştir. Sanatçının annesinin adı İclal babasının adı ise Rıfat’tır. Mûsikî anlamda ilk derslerini babasından aldığı görülmektedir. Ankara Radyosu’nda ses sanatçılığı yapmıştır. Radyoda Mesut Cemil, Fahri Kopuz, Ruşen Kam, Veli Kanık, Nuri Halil Poyraz’dan usul ve makam dersleri almıştır. 04 Nisan 1998’de Ankara’da vefat etmiştir” (Taşan, 2000: 143). Sanatçısının birçok icrasına ulaşılabilmektedir.

Tablo 13. Müzehher Güyer’e ait eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Ağlama dertli gönlüm	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
2	Gam çekti gönül	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
3	Titremeden seyrede mem	Kürdilihicazkar	Aksak	Şarkı
4	Vefasız aşkına düştüm düşeli	Kürdilihicazkar	Devr-i Hindi	Şarkı
5	Sonbahar geceleri ağlıyor dertli dertli	Kürdilihicazkar	-	Şarkı
6	Baharım ilk aşkım	Hicaz	Semai	Şarkı

Sanatçı altı eser bestelemiş ve eserlerinin tümü şarkı formundadır. Eserlerinde genellikle Kürdilihicazkar makamını kullanmış olup bir adet hicaz makamında eser bestelemiştir.

8.1.14. Melâhat Pars

“1919 yılında İstanbul ‘da dünyaya gelmiştir. Annesi Zehra Hanım, babası İsmail Hakkı Bey’dir. Müziğe küçük yaşlarda komşuları olan Selanikli Kanuni Mustafa Bey ile başlamıştır” (Taşan, 2000:127). Cevdet Çağla, Fahri Kopuz, Mesut Cemil Bey, Ruşen Ferit Kan, Nuri Halil Poyraz ve Minur Nurettin Selçuk’la çalıştığı görülmektedir (Kalaycıoğlu, 1963: 5). Sanatçının ilk öğrencisi ise tanınan isim İsmail Hakkı Özkan olmuştur (Özkan, 2013: 1). Diğer sanatçılar gibi Ankara Radyosu’nda ses sanatçılığı yaptığı bilinmektedir. Ardından İstanbul Belediye Konservatuvarı’nda icra heyetinde repertuar öğretmenliği yapmıştır. 17 Mayıs 2005’de İstanbul’da vefat etmiştir (Kalaycıoğlu, 1963: 5). Sanatçının birçok taş plak icra kaydına ulaşılabilmektedir.

Tablo 14. Melâhat Pars’a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Alam-ı firakınla geçer günlerin ey yar	Nihavend	Aksak	Şarkı
2	Bezmimizden gitti dildar ağla	Nihavend	Curcuna	Şarkı
3	Bir mehtap var bir de sen	Nihavend	Düyek	Şarkı
4	Gecen de günün de ben olmalıyım	Nihavend	Semai	Şarkı
5	Gönlümü başka emellerle avutsaydım	Nihavend	Semai	Şarkı
6	Her gecenin sabahı bir rüyayla yalandır	Nihavend	Curcuna	Şarkı
7	Hiç dinmeyen bir arzudur	Nihavend	Curcuna	Şarkı
8	Nağmelerinin esiri oldum	Nihavend	Curcuna	Şarkı
9	Şu gönlümden neler çektim	Nihavend	Curcuna	Şarkı
10	Avare gönül yine sensiz hicrana daldı	Hüzzam	Aksak	Şarkı
11	Bihude midir bendeki bu ah-u eninler	Hüzzam	Aksak	Şarkı
12	Gül mevsimi gelmişti bu gün	Hüzzam	Aksak	Şarkı
13	Her zaman bir olur mu ey hunriz nigahım	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
14	Sazlar kırılan gönlümüzün hüznünü inler	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
15	Sensiz yaşamaktansa ölmek evladır bana	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
16	Ben gamlı hazan sense bahar	Hicaz	Aksak	Şarkı
17	Bir gül gibisin belki	Hicaz	Aksak	Şarkı
18	Eller ne derse desin	Hicaz	Aksak	Şarkı
19	Gözlerin gözümde bir an olsun kaçmasın	Hicaz	Semai	Şarkı
20	Sakiya mey sun ki bir gün	Hicaz	Müsemmen	Şarkı
21	Bin dertle yanan gönlüme	Rast	Aksak	Şarkı
22	Bir an duramam yâre	Rast	Aksak	Şarkı
23	Geçtin yine içimden	Rast	Düyek	Şarkı
24	Gözüm sende açıldı	Rast	Düyek	Şarkı
25	Rüya gibi geçtiyse nasıl hızla o dünler	Rast	Aksak	Şarkı
26	Gönlüm saçının tellerinde	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
27	Gümüş tellerle örsem saçının her telini	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
28	Mahzun görünür gözlerin	Kürdilihicazkar	Aksak	Şarkı
29	Ruhum sana bir gizli geliş arzusu duydu	Kürdilihicazkar	Aksak	Şarkı
30	Bir gün gelir elbette	Uşşak	Aksak	Şarkı
31	Gönlümün bahçesinde açılan gonca	Uşşak	Curcuna	Şarkı
32	Gözlerinin ışığında yanan pervaneyim	Uşşak	Curcuna	Şarkı
33	Zalim beni yalnız bırakıp kaçtı bu akşam	Uşşak	Aksak	Şarkı
34	Elveda deme sakın belki tekrar dönersin	Muhayyer Kürdi	Semai	Şarkı
35	Yemyeşil bir bahar beklerken sevgiliden	Muhayyer Kürdi	Düyek	Şarkı
36	Ah eşi yoktur bana bir sevgili	Muhayyer	Aksak	Şarkı
37	Ruhumda bu akşam o ilahi sesi duydum	Acem Kürdi	Curcuna	Şarkı
38	Bir gonca gülsün gönlüm bağında	Hüseyni	Türk Aksağı	Şarkı
39	Yine hicran ile gün bitti	Segah	Aksak	Şarkı

Sanatçıya ait 39 eser bulunmaktadır. Bestelediği eserlerin tümü şarkı biçimindedir. Tek bir eserinde müsemmen usulünü kullandığı görülmektedir.

8.1.15. Ferîhâ Tunceli

1928’de İstanbul’da dünyaya gelen sanatçının babasının ismi Hafız Yusuf, annesinin ismi Ayşe Muzaffer’dir. Babası hafız olduğu için küçük yaşlarda dini musiki ile kulakları dolmuştur. İstanbul Belediye Konservatuarı’nda öğrenim gördüğü bilinmektedir. İstanbul Radyosu’nda ses sanatçılığı yapmıştır. Münir Nurettin Selçuk ile meşk ettiği bilinmektedir. Çeşitli lokallerde assolist olarak da çalışan Feriha Tunceli 12 plak doldurmuştur. 2009’da İstanbul’da ölmüştür (Taşan, 2000: 62). Sanatçının çok sayıda taş plak kaydına ulaşılabilmektedir.

Tablo 15. Ferîhâ Tunceli’ye Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Ne olursun güzelim sevsen beni	Acem Kürdi	Düyek	Şarkı

Sanatçıya ait bir eser bestelenmiştir.

8.1.16. Gül Kansu

1929’da İstanbul’da dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Süleyman Demirbilek, annesi Memnune Hanım’dır. İlk müzik derslerini Udî Kadriye Hanım’dan aldığı bilinmektedir. Bir tesadüf eseri, Akşam Gazetesinin açmış olduğu ses yarışmasını kazanarak, 1952 yılında İstanbul Radyosu’nda korist olarak eğitim almaya başlamıştır. Cemal Özgenbey, Haydar Tatlıyay ve Emin Ongan ile çalıştığı bilinmektedir. Çeşitli gazinolarda solist olarak çalışmıştır. Evlendikten sonra sahne hayatını bırakmıştır. 2015 yılında vefat etmiştir (Taşan, 2000: 76). Sanatçının taş plak kayıtları mevcuttur.

Tablo 16. Gül Kansu’ya Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Bekledim gelmiyorsun	Hüseyni	Düyek	Şarkı
2	Bordo mavi dalgaları	Hüseyni	Nim Sofyan	Marş
3	Duman duman mor dağların başları	Hüseyni	Serbest	Maya
4	Geceme ışık ol	Hüseyni	Curcuna	Şarkı
5	Geleceksen bugün gel	Hüseyni	Aksak	Şarkı
6	Mevsimler çiçek açmış	Hüseyni	Evfer	Şarkı
7	Sallana sallana geliyor	Hüseyni	Yürük Aksak	Türkü
8	Yağmuru damla damla	Hüseyni	Serbest	Maya
9	Yalanmış gün doğumu	Hüseyni	Düyek	Şarkı
10	Yanık yanık ötme bülbül	Hüseyni	Sofyan	Şarkı
11	Aşkın şarabından tat	Hüzzam	Sofyan	Şarkı
12	Benim biçare gönlüm	Hüzzam	Düyek	Şarkı
13	İstersen ömrümü verirdim	Hüzzam	Sofyan	Şarkı

Tablo 16 (Devam). Gül Kansu'ya Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
14	Nasıl bittiğini anlayamadım	Hüzzam	Düyek	Şarkı
15	Saçlarımdan yollar yaptım	Hüzzam	Nim Sofyan	Şarkı
16	Sevginin pınarım sev istersen	Hüzzam	Sofyan	Şarkı
17	Son çırpınış	Hüzzam	Düyek	Şarkı
18	Zaman geç olmadan gel	Hüzzam	Düyek	Şarkı
19	Açtım elimi tanrım	Hicaz	Düyek	Şarkı
20	Adını bilemediğim	Hicaz	Düyek	Şarkı
21	Aldanıp sevgilim	Hicaz	Sofyan	Şarkı
22	Artık işiştten geçti	Hicaz	Sofyan	Şarkı
23	Beni böyle perişan bırakıp	Hicaz	Düyek	Şarkı
24	Giden yıllar neler götürdü	Hicaz	Düyek	Şarkı
25	Parmağında halkada kim	Hicaz	Müsemmen	Şarkı
26	Utanmak mı	Hicaz	Düyek	Şarkı
27	Ateş gözlüm	Karciğar	Müsemmen	Şarkı
28	Beni gözlerimden öpme demiştin	Karciğar	Semai	Şarkı
29	Dön de oyna canım	Karciğar	Aksak	Köçekçe
30	Gençliğimin ilk zehrini	Karciğar	Düyek	Şarkı
31	Öyle güzelsin ki Mersin	Karciğar	Aksak	Şarkı
32	Sızlayan bir yerin var	Karciğar	Sofyan	Şarkı
33	Anılarımı bırakıp bir yana	Kürdilihicazkar	Düyek	Şarkı
34	Aşkımı bir tanrım bir ben bilirim	Kürdilihicazkar	Sofyan	Şarkı
35	Anlatamam	Kürdilihicazkar	Düyek	Şarkı
36	Canım müzik	Kürdilihicazkar	Müsemmen	Şarkı
37	Benim için yaprak	Kürdi	Semai	Şarkı
38	Gençlik gidiyor	Kürdi	Semai	Şarkı
39	Mevsim hazan mevsimi	Kürdi	Müsemmen	Şarkı
40	Hasretin yıllardır kalbimi yaktı	Acem Kürdi	Nim Sofyan	Şarkı
41	Hey ceketini atmış bir omzuna	Gerdaniye	Sofyan	Şarkı

Sanatçı, 132 eser bestelemiştir. Bunlardan 41'i yukarıdaki tabloda verilmiştir. Saz ve sözlü eser biçimlerini kullanmasına karşın 106 eserinin “şarkı” formunda olduğu görülmektedir

8.1.17. Neveser Kökdeş

1904 yılında İstanbul Üsküdar'da dünyaya gelmiştir. Sanatçının babasının da bir müzisyen olduğu bilinmektedir. Babası, Sultan Abdülaziz'in başmabeyincisi Hurşit Paşa'dır. İlk müzik eğitimini de babasından aldığı görülmektedir. Fransa'da eser bestelemeye başlamıştır. Abisi Muhlis Sabahattin Engin'in vefatından sonra yayınlanmasına izin verdiği anlaşılmaktadır. İstanbul Radyosu'nda ses sanatçılığı yapmıştır. Ölümünün ardından eserlerinin yakılmasını istemiştir. Birçok bestesine bu yüzden ulaşamadığı bilinmektedir. 07 Temmuz 1962'de İstanbul Kadıköy'de vefat etmiştir (Duran, 2012: 3). Günümüzde sanatçının icra kayıtlarına ulaşılabilir.

Tablo 17. Neveser Kökdeş'e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Bin ızdırap içinde yanıp kavrulur iken	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
2	Bugün biz hep neşeliyiz	Kürdilihicazkar	Aksak	Şarkı
3	Bülbül sus istemem dinlemek	Kürdilihicazkar	Semai	Şarkı
4	Canandan uzak kaldı gönül	Kürdilihicazkar	Semai	Şarkı
5	Doğdum ömrüme bu mesut gece	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
6	Gönülden gönüle akan aşk gibi	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
7	Kim derdi ki aşkımız bir hazin rüya	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
8	Ne kadar hoştu geçen günler	Kürdilihicazkar	Curcuna	Şarkı
9	Nedir bu iftirak	Kürdilihicazkar	Semai	Şarkı
10	Sundun bana bir bade	Kürdilihicazkar	Müsemmen	Şarkı
11	Bahriye marşı	Nihavend	Nim Sofyan	Marş
12	Nihavend Medhal	Nihavend	Aksak	Medhal
13	Aşkına bar olma gönül sevmiyorsa seni	Nihavend	Semai	Şarkı
14	Bana neler vadetmiştin	Nihavend	Semai	Şarkı
15	Benim vefakar yârim gül sen	Nihavend	Semai	Şarkı
16	Benden uzak kalma	Nihavend	Semai	Şarkı
17	Bir teselli ararım nerede bu acaba	Nihavend	Curcuna	Şarkı
18	Dokununca ellerin ateşten ellerime	Nihavend	Semai	Şarkı
19	Alemi gülzar ederdim	Hicazkar	Curcuna	Şarkı
20	Ahu-zar eylerken hande mi olur	Hicazkar	Sofyan	Şarkı
21	Bana bu acıyı neden bıraktın	Hicazkar	Curcuna	Şarkı
22	Bir gün bana dönsen	Hicazkar	Curcuna	Şarkı
23	Gönlümün pembe çiçeği	Hicazkar	Semai	Şarkı
24	Gül dalında öten bülbülün olsam	Hicazkar	Düyek	Şarkı
25	Ordu'nun ceylanları	Hicazkar	Aksak	Şarkı
26	Ruhumda neşe hayale daldım	Hicazkar	Curcuna	Şarkı
27	Akar pınar suyun ben olayım efem	Hicaz	Ağır Aksak	Zeybek
28	Beni güldürmedi bir an	Hicaz	Curcuna	Şarkı
29	Gözümün bebeği canımdan	Hicaz	Düyek	Ninni
30	Gülüyorsun güzelim gül	Hicaz	Curcuna	Şarkı
31	Neylesem kar etmiyor	Hicaz	Curcuna	Şarkı
32	Ödemiş dağlarında gözlerim bağlarında	Hicaz	Aksak	Zeybek
33	Seni görmek ister gönlüm	Hicaz	Aksak	Şarkı
34	Seni ah anmadan aşkınla yanmadan	Neveser	Semai	Şarkı
35	Sırdır senin aşkın bana bir sır-ı ezeldir	Neveser	Curcuna	Şarkı
36	Yıllar geçti seni hiç unutmadım	Neveser	Düyek	Şarkı
37	Neveser Sirto	Neveser	Sofyan	Sirto
38	Mest içinde seyre daldım	Hisar Buselik	Aksak	Şarkı
39	Ey gül-i rana seni bir gül diye sevdim	Acemaşiran	Devr-i Hindi	Şarkı
40	Yüreğin kırık mıdır düşünürsün	Hüseyini	Nim sofyan	Türkü

Sanatçıya ait 130 eser bulunmakla birlikte yukarıdaki tabloda 40 tanesine yer verilmiştir. Eserlerini farklı formlarda bestelemiş olmasına karşın 125 eserinin sözlü eser olduğu görülmektedir. “20. yüzyılda kadın bestekârların arasında önemli yer edinen sanatçının Sırto formunu Nigâr Galip Ulusoy’dan, medhal formunu Fatma Enise Can’dan sonra kullandığı ve zeybek, köçekçe gibi çeşitli formlara yer verdiği tespit edilmiştir” (Torunoğlu, 2016: 65).

8.1.18. Canan Sezgin Geylan

1972 yılında dünyaya gelmiştir. Annesi Radife Hanım müzik öğretmenidir, babası Muhterem Sezgin Bey’in udi, ses sanatçısı ve koro şefi olarak çalıştığı bilinmektedir. Sanatçı müzik derslerini ilk olarak babası Muhterem Bey’den almıştır. Küçük yaşta mandolin ve keman çalmaya başlayan sanatçı daha sonra Samsun Belediye Konservatuvarı’na girerek Konservatuvar İcra Heyetiyle birlikte sahne almıştır. “Müziğin çeşitli dallarında görev yapan sanatçı 1990 yılında Devlet Bakanlığı’nın Türk Sanat Müziği Çocuk Şarkıları Beste Yarışması’nda güftesi kardeşi Caner Sezgin’e ait olan hicaz şarkısıyla mansiyon kazanmıştır. 1995-1996 sezonunda Kültür Bakanlığı Ankara Devlet Klasik Türk Müziği Korosu’nda keman sanatçısı olarak görev yapmıştır” (Taşan, 2000: 33). Çeşitli radyo ve Tv programlarında çeşitli programlar gerçekleştirdiği bilinmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu’nda görevine devam etmektedir. Sanatçının saz eseri besteleri ve çeşitli albüm çalışmaları mevcuttur.

Tablo 18. Canan Sezgin Geylan’a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	İnsanoğlu barışla yaşasa hep ne olur	Hicaz	Sofyan	Şarkı
2	Nihavend Saz Semaisi	Nihanevd	Aksak Semai	Saz Semaisi
3	Hüzzam Saz Semaisi	Hüzzam	Aksak Semai	Saz Semaisi

Sanatçının eserleri 1 adet şarkı ve 2 adet saz semaisinden oluşmaktadır. Sanatçının hem ses hem saz sanatçısı olası yönünden bestelerinde form çeşitliliği görülmektedir.

8.1.19. Çiğdem Gürdal

1969 yılında Ankara’da dünyaya gelen sanatçının annesi Ümran Hanım babası Tahir Bey’dir. Müzik öğrenimine ortaokul ve lise yıllarında müzik öğretmeni bestekar İbrahim Selman Coşkun’dan ders alarak başlamıştır. Üniversite yıllarında Bestekar Muzaffer Şenduran’dan ders almaya devam etmiştir. “Gazi Üniversitesi Müzik Bölümü Viyolonsel Ana Sanat Dalı bölümünden 1990 yılında mezun olmuştur” (Taşan,2000:39).

Kültür Bakanlığı Samsun Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nda hem viyolonsel hem de ses sanatçısı olarak görev yapıp daha sonra Ankara Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'na tayin olmuştur. "Ümit Tohumları adlı şarkısı ile 1996 yılında Akçay Şairler ve Bestekarlar Festivali Beste Yarışması'nda mansiyon kazanmıştır" (Taşan, 2000: 39).

Sanatçının çeşitli radyo ve TV programlarına katıldığı ve Yusuf Nalkesen Şarkıları adlı bir albüme sahip olduğu bilinmektedir. Birçok icra kaydı mevcuttur.

Tablo 19. Çiğdem Gürdal'a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Belki bir gün yanıma geleceksin diyerek (Ümit Tohumları)	Hicaz	Düyek	Şarkı
2	Bekledim yıllardır, dönmedin geri	Hicazkar	Düyek	Şarkı
3	Yakılacak yara bu, yandırır diye içtim	Hicaz	Düyek	Şarkı
4	Dilimdeki şarkılar susarsa bir gün	Nihavend	Semai	Şarkı
5	Yarım kalan sevdalar	Hicaz	Aksak Semai	Saz Semaisi

Sanatçı 5 adet şarkı türünde eser bestelemiştir. Bir adet saz semaisi bestelediği görülmektedir.

8.1.20. Mediha Şen Sancakoğlu

1941 yılında Babaeski'de dünyaya gelen sanatçının babası Osman Bey, annesi Zehra Hanım'dır. "1968 yılında yetmişmiş sanatçı sınavını kazanarak İstanbul Radyosu'nda solo programlara başlamıştır. Plak ve kaset çalışmaları ile sahne çalışmaları yapan sanatçıya ait 50'den fazla 45'lik plak mevcuttur ve altın plak ödülü kazanmıştır" (Taşan, 2000: 115). Bestecilik ve ses sanatçılığı dışında çeşitli şiirler de yazdığı ve şiirlerinin bestelendiği bilinmektedir. Birçok plağı ve albümü bulunan sanatçının yurt içi ve yurt dışında çok sayıda ödül aldığı bilinmektedir.

Tablo 20. Mediha Şen Sancakoğlu'na Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Ağlama, içime hüznün doluyor	Hicaz	Sofyan	Şarkı
2	Anlamadım hiç saklama	Hicaz	Düyek	Şarkı
3	Artık sana bir gün bile asla	Hicaz	Aksak	Şarkı
4	Başka mevsim aramam, baharımsın	Hicaz	Aksak	Şarkı
5	Benim için sen her şeydin	Hicaz	Düyek	Şarkı
6	Bırakıp gidiyorsun niçin veda etmeden	Hicaz	Düyek	Şarkı
7	Böyle kurulmuş dünya, sevgiler bitmeyecek	Hicaz	Düyek	Şarkı
8	Doğan ayda bile yoktur inan doğrusu	Hicaz	Aksak	Şarkı
9	Güneş biraz evvel yüze gülerken	Hicaz	Düyek	Şarkı
10	Güzel annem benden bir şey saklıyorsun	Hicaz	Nim Sofyan	Şarkı
11	Kor ateşlere sarıldım	Hicaz	Aksak	Şarkı
12	Mutlu mutsuz hatıralar yüreğimde	Hicaz	Düyek	Şarkı
13	Rüyamda seninleyim, gündüz hayalinleyim	Hicaz	Aksak	Şarkı

Tablo 20 (Devam). Mediha Şen Sancakoğlu'na Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
14	Saçlarında sırma saklı, parlar altın tel gibi	Hicaz	Müsemmen	Şarkı
15	Sevda denilen şey kula ihsan	Hicaz	Aksak	Şarkı
16	Yıllar yılı hep dert, çile	Hicaz	Düyek	Şarkı
17	Gel dedin de gelmedim mi	Hicaz	Düyek	Şarkı
18	Hayatımı zehrettin sana oldum köle, kul	Hicaz	Düyek	Şarkı
19	Bilsen nasıl sevdim seni	Hicaz	Aksak	Şarkı
20	Alev almış gibi aşkı, yanıyordun bak yüreğim	Hicaz	Düyek	Şarkı
21	Saçı kumral, gözü mavi, adı Ebru kızımın	Hicaz	Ağır Aksak	Şarkı
22	Koklamazsan bahçenizde sümbül olmak	Hicaz	Düyek	Şarkı
23	Sonbahar mı gelmiş yoksa nedir bu kasvet	Hicaz	Düyek	Şarkı
24	Aşk içinde yaşamamın sırrına ersek	Hicaz	Düyek	Şarkı
25	Boyu bir bahar dalı dudağı çiçek balı	Hicaz	Lenk Fahte	Şarkı
26	Hızlı estin düşürdün takvimdeki yaprağı	Hicaz	Düyek	Şarkı
27	Mecnundur dediler küstüm herkesle	Hicaz	Düyek	Şarkı
28	Ne desem, ne desem ey gönül sana	Hicaz	Düyek	Şarkı
29	Ne yıllar korkutur beni ne ecel	Hicaz	Düyek	Şarkı
30	Sevda ile söylendi adın dün gece	Hicaz	Aksak	Şarkı
31	Uykularım hep yarım gittiğin günden beri	Hicaz	Düyek	Şarkı
32	Aklımı aldı bir nazlı güzel	Nihavend	Aksak	Şarkı
33	Dün gece gelişinle yüreğim aydınlandı	Muhayyer Kürdi	Düyek	Şarkı
34	Kalbimdesin nakış nakış	Buselik	Aksak	Şarkı
35	Ben bahçelerin şen gülüyüm	Kürdilihicazkar	Evfer-Aksak	Şarkı
36	Bir yar sevdim yeşil gözlü	Acem Kürdi	Düyek	Şarkı
37	Gel bu gece, deniz güzel, mehtap güzel	Mahur	Aksak	Şarkı
38	Mutlu günlerimi aldım kaleme	Uşşak	Düyek	Şarkı
39	Her güzele aldanma	Hüseyni	Aksak	Şarkı
40	Sarıver kolların ey nazlı çiçek	Zavil	Aksak	Şarkı

Eserlerinde çeşitli makamlara yer veren sanatçının 297 adet bestesi bulunmakla birlikte yukarıdaki tabloda 40 tane eserine yer verilmiştir. Eserlerin çoğunluğunun şarkı formundan oluştuğu görülmektedir fakat İlâhi ve Marş formunda eserler de bestelemiştir. Bestelerinde en çok hicaz makamını kullanmayı tercih ettiği görülmektedir.

8.1.21. Yüksel Kip

1937 yılında dünyaya gelen sanatçının annesi Muzaffer Hanım, babası Hüsnü Esen Bey'dir. Lise yıllarında İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Musikisi Bölümü'ne giren sanatçı yetişmesinde büyük payı olan hocası Şefik Gürmeriç'ten ders almıştır. Aynı zamanda Mesut Cemil, Nevzat Atlığ, Münir Nurettin Selçuk, Emin Ongan, Şive Baykut, Nurten Sürelsan, Muzaffer German, Cafer Erkilic Gibi değerli hocalardan da musiki anlamda faydalandığı bilinmektedir. Aldığı eğitimin ardından koro şefliği yapan sanatçının koroya tanburu ile eşlik ettiği bilinmektedir. "İstanbul Belediye Konservatuarı'ndan mezun olduktan sonra Ankara Radyosu'nda stajyer ses sanatçılığı görevine başlamıştır. Radyoda çalıştığı dönemlerde Ruşen Kam, Refik Ahmet Sevengil

ve İsmail Baha Süreisan'dan aldığı derslerin musiki hayatına çok büyük katkı sağladığı bilinmektedir. 1977 yılında Ankara Radyosu'nda Kadınlar Topluluğu Şefi olarak on beş yılı aşkın bir süre görev yapmıştır” (Taşan, 2000:237). Küçük Koro ve TRT Ankara Radyosu'nada koro şefliği yapan sanatçının güftesi ve bestesi kendine ait olan Yüce dağlar ne heybetli, ne haşmetli şarkısının TRT-1978 Beste Yarışması'nda mansiyon kazandığı bilinmektedir. Sanatçıya ait birçok icraya ulaşılabilmektedir.

Tablo 21. Yüksel Kip'e Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÛR
1	Bana bir bahar oldun bu ömrümün kışında	Mahur	Sofyan	Şarkı
2	Bir tatlı bahar neşesi ruhumda yarat da	Mahur	Aksak	Şarkı
3	Yüce dağlar ne heybetli, ne haşmetli	Zavil	Curcuna	Şarkı
4	Bir tatlı nağmene köle olmak dilerim	Sultani Yegah	Aksak	Şarkı
5	Ruhumda ateş saçan bir aleme giderim	Sultani Yegah	Düyek	Şarkı
6	Bürünür al tüllere yeşil palmiyelerin	Nikriz	Aksak	Şarkı
7	Çiçekler dağılmış, yapraklar sarı	Segah	Curcuna	Şarkı
8	Görünce sevdası doldu gönlüme	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
9	Hasretle geçen günlerime ağladı akşam	Şevkefza	Aksak	Şarkı
10	Hıçkırır her nefesinde yine bi-çare gönül	Evc	Aksak	Şarkı
11	İçlenme geçer zannederek gitgide sevgim	Evcara	Aksak	Şarkı
12	Ne zaman ol gözü mestane gelir hatırıma	Muhayyer-Buselik	Aksak	Şarkı
13	Ömrü beşer altın olsa biz kaç dirhemiz	Nişaburek	Düyek	Şarkı
14	Çargah Oyun Havası	Çargah	Devr-i Turan	Oyun Havası
15	Ağaçlar çiçek açıyor, baharın müjdesi	Nihavend	Curcuna	Şarkı
16	Sen karşımda böyle incecik, süzgün	Nihavend	Sofyan	Şarkı
17	Yılların ardında kalan hatıralar	Nihavend	Düyek	Şarkı
18	Sürmelensin sarı kirpik, saç örülsün bakalım	Nihavend	Aksak	Şarkı
19	Gün olur ki seni her an anıyormuş gibiyim	Mahur	Aksak	Şarkı
20	Sen benim halime cana nedir esrarını sor	Buselik	Sofyan	Şarkı
21	Gör perişan halimi, git yâre sor	Hicaz	Müsemmen	Şarkı
22	Saki ki sen doldun; su şarab oldu demektir	Tahir Buselik	Düyek	Şarkı
23	Duyurmadan saçının dalga dalga aklarına	Segah	Düyek	Şarkı

Sanatçıya ait 23 adet esere ulaşılmıştır. Listede olmayan 1 eser ismi araştırılan kaynaklarda mevcuttur fakat eserin notasına ulaşılamamıştır. Sanatçının besteleri Şarkı formundan oluşmaktadır ve 1 adet oyun havası formu kullandığı görülmektedir.

8.1.22. Ayşe Taş

1955 yılında Ordu’da doğan sanatçının ilk ve orta öğrenimini İstanbul’da aldığı bilinmektedir. Müzik öğrenimine eniştesi Ayhan Kocagöz ile başlayan sanatçı İstanbul Devlet Konservatuvarı’nı kazanmış ancak maddi yetersizliklerden dolayı eğitimine devam edememiştir. Ali Nihat Karamemişoğlu’ndan müzik dersleri alan sanatçı 1970 yılında Efes ve Şençalar Plak Şirketlerine Sevim Seven ve Sevim Kocagöz isimleri altında 12 adet plak doldurmuştur. Daha sonra Ankara’ya gelerek 1980 yılında TRT Ankara Radyosu sınavına ön dinleme ile girmiştir. 1987 yılında kadrolu çalışmaya başlayan sanatçı 2008 yılında emekli olmuştur. Bugüne kadar birçok radyo ve televizyon programına katılmış, yurt içi ve yurt dışında birçok programa katılmış ve birçok ödüle layık görülmüştür. Günümüzde birçok icra kaydına ve bestelerine ulaşılabilir. Ses sanatçılığı ve bestekarlık yanında koro şefliği de yapan sanatçının korolar yönetmeye devam ettiği bilinmektedir A.Taş (kişisel iletişim, 3 Mayıs 2023).

Tablo 22. Ayşe Taş’a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Acem Aşîran Saz Semâisi.	Acem Aşîran	Aksak Semâî	Saz Semaisi
2	Adaların yolu deniz, açık yola yelkenimiz.	Sabâ	Düyek	Şarkı
3	Ah firkati yâr beni çâk iden ah ah gönülden.	Şehnaz	Muhammes	Şarkı
4	Artık çekemez oldum güzellerin nazını.	Tahir	Düyek	Şarkı
5	Aşkı hasretle andım, acı hülyâlara daldım.	Hicaz	Düyek	Şarkı
6	Ayrı bir gün tahsisine yok mahal ve ihtiyaç.	Acem Aşîran	Ağır Aksak	Şarkı
7	Bin ışıkla süslenirdi mâzideki her gece.	Şehnaz	Muhammes	Şarkı
8	Bir bûseyi aşkıma çok mu gördü gözlerin?	Uşşak	Düyek	Şarkı
9	Bir damlacık gözyaşı mı?	Şehnaz	Aksak	Şarkı
10	Bir sevgili uğruna döktüm nice gözyaşı.	Uşşak	Düyek	Şarkı
11	Bir tesellî beklerim gönlümdeki bin yâreye.	Şehnaz	Ağır Aksak	Şarkı
12	Bûselik Saz Semâisi.	Bûselik	Aksak Semâî	Saz Semaisi
13	Ciyergâhe açtı yâre mihnet ile ülfetim.	Hicazkâr	Curcuna	Şarkı
14	Döndü bağlar gülistâne.	Rast	Semâî	Şarkı
15	Erdi aklım bilmiyorsun.	Segâh	Yürük Semâî	Şarkı
16	Ey serv-i revan, âfet-i can, gözleri yaman.	Şehnaz	Yürük Semâî	Şarkı
17	Felek bana her dem hüsrân seçip veriyor.	Acem Aşîran	Aksak	Şarkı
18	Gönüller dolusu sevgi, selâm sevgiliye.	Hicaz	Düyek	Şarkı
19	Gülşeni bırakmayın sakın ağyâr eline.	Kürdîli Hicazkâr	Curcuna	Şarkı
20	Hasrete kanmadın mı, hiç beni anmadın mı?	Uşşak	Düyek	Şarkı

Tablo 22 (Devam). Ayşe Taş’a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
21	İçimde bir hüzün var, bugün de bir gam oldu	Uşşak	Düyek	Şarkı
22	İçimde bir sızı var, yıkılır çekse dağlar.	Uşşak	Düyek	Şarkı
23	Kime gönül bağlasam ellerin gözü kalır.	Hicaz	Düyek	Şarkı
24	Kumarda kaybedeni aşta kazanır derler.	Muhayyer Kürdî	Düyek	Şarkı
25	Neden çatık kaşın böyle, dinle sevdiğim.	Uşşak	Düyek	Şarkı
26	Neler olmaz, neler olmaz, bana gelsen neler	Uşşak	Düyek	Şarkı
27	Nice bin hasreti çaktın bu dil-i vîrâneye.	Hicazkâr	Ağır Aksak	Şarkı
28	Nihâvend Peşrev.	Nihâvend	Muhammes	Peşrev
29	Nihâvend Saz Semâisi.	Nihâvend	Aksak Semâi	Saz Semaisi
30	O bahâne, bu bahâne, kalbime her şey	Hüzzam	Düyek	Şarkı
31	Rahat kalır mı güller bülbülün feryadından?	Uşşak	Düyek	Şarkı
32	Sana bağlandı gönül, ben niye hasrın	Uşşak	Aksak	Şarkı
33	Seni gönlüm sever oldu, beni aşkın döver	Muhayyer Kürdî	Düyek	Şarkı
34	Seven kalpte sevgi sönmez.	Hicaz	Düyek	Şarkı
35	Sultânı Yegâh Saz Semâisi. (4 Hâne)	Sultânı Yegâh	Aksak Semâi	Saz Semaisi
36	Sûzidil Saz Semâisi. (4 Hâne)	Sûzidil	Aksak Semâi	Saz Semaisi
37	Tâlihimde düğüm var, yılda bir güldüğüm.	Muhayyer Kürdî	Sofyan	Şarkı
38	Uslanmayacak benim deli gönlüm.	Rast	Sofyan	Şarkı
39	Uşşak Peşrev.	Uşşak	Devr-i Kebir	Peşrev
40	Uzaktan bakmasana, yakın gel, sokulsana!	Muhayyer Kürdî	Düyek	Şarkı
41	Vardım gurbet ile kahrı çekilmez.	Muhayyer Kürdî	Nim Sofyan	Şarkı
42	Yürü dilber yürü yolun düz gider.	Muhayyer Kürdî	Nim Sofyan	Şarkı

Bestelerinde farklı makamlar kullanmayı tercih eden sanatçı, sözlü eserlerinde şarkı formunu kullanmıştır. Saz Semaisi ve Peşrev besteleri de olan sanatçıya ait 42 eser mevcuttur.

8.1.23. Nazire Savran

Sanatçı 1971 yılında Ankara’da dünyaya gelmiştir. İlköğrenim yılları sırasında TRT İstanbul Radyosu Çocuk Korosu’nda 3 yıl görev yapmıştır. 1982 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim (Keman) bölümünü kazanmıştır. Daha sonra bölüm değiştirerek Ses Eğitimi bölümüne geçiş yapmıştır. Bekir Sıtkı Sezgin, Alaeddin Yavaşca, Selahaddin İçli gibi birçok hocadan dersler almıştır. Öğrencilik yılında yurt içi ve yurt dışı konserlerinde bulunmuştur. Mezun olduktan sonra Prof. Dr. Nevzat Atlığ’ın daveti üzerine Cumhurbaşkanlığı İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu’nda 3 yıl misafir sanatçı olarak çalışmıştır. Aynı yıllarda TRT İstanbul Radyosu stajyer ses sanatçısı olarak 2,5 yıl görev yapmıştır.

Bestekarlar Serisi ve konservatuvar arkadaşları ile birlikte seslendirdikleri Türk Musikisi Antolojisi adında 2 adet albüm kaydı mevcuttur. Birçok bestesi bulunan Savran'nın müzik dalında ödülleri bulunmaktadır. Günümüzde çok sayıda icra kaydına ulaşılabilmektedir. 2016 yılında kurulan Nazire Savran TSM korosunda koro şefliği görevine devam etmektedir T. Taşan (kişisel iletişim, 20 Nisan 2023).

Tablo 23. Nazire Savran'a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Yüreğimde sönmez ateş yakmışsın.	Nihâvend	Sofyan	Şarkı
2	Aradığım ne varsa bil ki sende bulmuşum.	Hüzzam	Curcuna	Şarkı
3	Gönülden bir aşkı senden istediğim.	Nihâvend	Semâi	Şarkı
4	Seninle yaşanmış bunca zamanı.	Nihavend	Semâi	Şarkı
5	Bursalı bir kız sevmiştim.	Buselik	Sofyan	Şarkı
6	İhlamur kokusu sinmiş sokağa.	Hicaz	Sofyan	Şarkı
7	Sana çıkan tüm yolları gözleyerek geçti.	Nihâvend	Semâi	Şarkı
8	Kırdığın kadehte kalan ömrümden.	Hicaz	Düyek	Şarkı
9	Masallar anlatıp uyutamazsın.	Hüzzam	Düyek	Şarkı
10	Umudu meze yaptım yine yalnızlığıma.	Hicaz	Sofyan	Şarkı
11	Bir akşam döneceksin biliyorum.	Muhayyer Kürdî	Sofyan	Şarkı
12	Çaresiz bırakıp beni dünlerde.	Rast	Düyek	Şarkı
13	Giderken unutmuşsun, hayâlin bende.	Kürdîli Hicazkâr	Değişmeli	Şarkı
14	Hayatın dışında kalmış deliyim.	Kürdîli Hicazkâr	Düyek	Şarkı
15	Kim sorarsa, nerde derse sevgilin?	Hicaz	Aksak Semâi	Şarkı
16	Ne olursun üzülme, üzme giderken.	Muhayyer Kürdî	Semâi	Şarkı
17	Nasıl senden ayrılalım?	Hicazkâr	Düyek	Şarkı
18	Yunus Emre çağırıyor.	Dügâh	Sofyan	Şarkı
19	Bekleyip gör neler saklı yarında.	Nihâvend	Sofyan	Şarkı
20	Bu gece dokunmayın, yarama el vurmayın.	Nihâvend	Değişmeli	Şarkı
21	Gönlümün gülü annem.	Çargâh	Nim Sofyan	Ç.Ş.
22	Her gece mehtâbı alıp koynuna.	Sûzinâk	Düyek	Şarkı
23	Kapanmayan bir yara açtın içimde.	Kürdîli Hicazkâr	Düyek	Şarkı
24	Sen ağlama, ben olurum üzülen.	Kürdî	Sofyan	Şarkı
25	Vedâya gerek yok ayrılıyorken.	Muhayyer Kürdî	Sofyan	Şarkı
26	Yüzünü görmedim hayli zamandır.	Nihâvend	Sofyan	Fantezi
27	Gönlünde güneşin bendim.	Mâhur	Semâi	Şarkı
28	Gözümün gördüğü o günden beri.	Kürdîli Hicazkâr	Sofyan	Şarkı
29	Öyle bir susutum ki lâl oldu dilim.	Segâh	Semâi	Şarkı
30	Pişmanlığın boşuna, iş iştin çoktan geçti.	Nihâvend	Sofyan	Fantezi
31	Sensizlik acıtır beni, günden güne yandım.	Hicaz	Semâi	Şarkı
32	Şansını fazla zorladın sen.	Hicaz	Aksak	Şarkı
33	Boşuna çabalar durursun yarım.	Uşşak	Düyek	Şarkı
34	Doğruyu yanlış hesap etmeden.	Nihâvend	Sofyan	Şarkı
35	Güliden güle konan bir kuş gibiyken	Kürdî	Sofyan	Şarkı
36	Mahzun duruşun var ya yüreğimi dağlıyor.	Nihâvend	Semâi	Şarkı
37	Sonunda anladım bu dünya yalan.	Kürdî	Aksak Semâi	Şarkı
38	Yaşananlar varken öyle geride.	Kürdîli Hicazkâr	Sofyan	Şarkı
39	Bırakır da beni gidersen eğer.	Nihâvend	Değişmeli	Şarkı
40	Bir gün beni sana anlatacaklar.	Hicaz	Değişmeli	Şarkı

Sanatçıya ait 96 eser bulunmaktadır fakat yukarıdaki tabloda 40 adet eserine yer verilmiştir. Bestelerinde farklı makam ve usuller kullanan sanatçının genellikle şarkı formunda eserler bestelediği görülmektedir.

8.1.24. Nevra Günay

1975 yılında Ödemiş'te dünyaya gelen sanatçının annesi Güngör Hanım, babası İbrahim Bey'dir. Küçük yaşlarda müziğe olan merakının babasının sesine olan ilgisiyle başladığı bilinmektedir. 2000 yılında Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı Ses Eğitimi bölümünden mezun olan sanatçı, Sabite Tur Gülerman ve Bekir Sıtkı Sezgin'in yorumlarından esinlenmiştir. "1998 yılında akitli ses sanatçısı olarak, T.R.T. İzmir Radyosunda çalışmaya başlamış, 2002 yılında İzmir Radyosunda kadrolu ses sanatçısı olmuş ve 2014 yılının Eylül ayında T.R.T. İstanbul Radyosuna geçmiştir. 2013 – 2014 yıllarında İzmir Mavi Şehir II. Etap Türk sanat müziği korosunu yönetmiş, T.R.T. Kurumunun birçok yurt içi ve yurt dışı konserlerinde görev almıştır"(SalihBora.com, 2023). Sanatçının birçok icra kaydına ulaşılabilmektedir.

Tablo 24. Nevra Günay'a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Bir çığ gibi büyüyen sevginle coşacağım.	Hüzzam	Değişmeli	Şarkı
2	Gönül bağında açan dört yapraklı yoncasın.	Nihavend	Semai	Fantezi
3	Güzel nehir, şirin nehir, kıyıları serin nehir.	Hicazkar	Nim Sofyan	Fantezi
4	Sakin bana, sakın sorma gözümdeki yaşımı.	Kürdilihicazkar	Düyek	Şarkı

Sanatçıya ait 4 adet beste bulunmaktadır. Çeşitli makamlar ve usuller kullanan sanatçı şarkı formunda eserler bestelemiştir.

8.1.25. Nevzat Akay

1912 yılında İstanbul'da dünyaya gelen sanatçının annesi İffet Hanım, babası Mehmet Bey'dir. Sanatçının annesinin kanun, babasının ud çaldığı bilinmektedir. Ortaokuldan sonra Santuri Ziya Bey'den ders almaya başlamış, daha sonra Yesari Asım Arsoy ve Sadettin Kaynak'tan uzun süreli dersler almıştır. 1939 yılında Ankara Radyosu'nda göreve başlayan sanatçı 1,5 yıl sonra İstanbul Radyosu'nda görevine devam etmiştir. "100'den fazla plak dolduran sanatçı, gür sesi ve bilhassa okuduğu gazellerle ünlüdür" (Taşan, 2000: 162). 1969 yılında vefat eden sanatçının günümüzde pek çok icra kaydı mevcuttur.

Tablo 25. Nevzat Akay’a Ait Eserler

	ESERİN ADI	MAKAM	USÛL	TÜR
1	Ararım seni her gün derdine yana yana	Rast	Düyek	Şarkı
2	Çıldırıttın bakışınla, gönlümü çaldın benim.	Nihâvend	Sofyan	Şarkı
3	Doymadım sana ağlarım âh ederek yana yana.	Nihâvend	Düyek	Şarkı
4	Geceleri uyanır içerimde hüznler.	Hicaz	Düyek	Şarkı
5	Gelmez misin sen bize, ah annenden gizlice?	Rast	Düyek	Şarkı
6	Günah mı işledim söyle, gönül verdiysem sana?	Hüzzam	Aksak	Şarkı
7	Her günüm mâzide kalmış günlerinden gün arar.	Sabâ	-	Fantezi
8	Kalbim hasretinle yanar, âhım dağları sarar.	Hüseynî	-	Şarkı
9	Uymuyor tâlihîm her arzuma benim.	Sabâ	-	Şarkı

Sanatçıya ait farklı makamlarda bestelenmiş 9 adet şarkı türünde eser bulunmaktadır.

8.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

İkinci alt problem “Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası hanende kadın bestekarlar kimlerdir?” olarak belirlenmiştir.

Tablo 26. Cumhuriyet Öncesi Hanende Kadın Bestekarlar

Hanende Nasibe Hanım	? - 1925
Cavide Hayre Hanım	? -1930
Afife Tanyeri	1901 - 1969
Nezahat Adula	1901 -1959

Tablo 27. Cumhuriyet Sonrası Hanende Kadın Bestekârlar

Neveser Kökdeş	1904 -1962
Mebruke Çağla	1904 - 1982
Nevzat Akay	1912 - 1969
Semahat Özdenses	1913 -2008
Nezahat Soysev	1915 - 1991
Safiye Ayla Targan	1917 – 1998
Menşure Tunay	1919 – 1988
Melahat Pars	1919 - 2005
Mefharet Atalay Yıldırım	1920 – 1988
Radife Erten	1922 – 1988
Müzehher Güyer	1923 – 1998

Tablo 27 (Devam). Cumhuriyet Sonrası Hanende Kadın Bestekârlar

Feriha Tunceli	1928 – 2009
Gül Kansu	1929 - 2015
Yüksel Kıp	1937
Mediha Şen Sancakoğlu	1941
Ayşe Taş	1955
Çiğdem Gürdal	1969
Nazire Savran	1971
Canan Sezgin Geylan	1972
Nevra Günay	1975

8.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Üçüncü alt problem “İcralarına ulaşılabilen hanende kadın bestekarlar kimlerdir?” Olarak belirlenmiştir.

Tablo 28. İcralarına Ulaşılabilen Hanende Kadın Bestekarlar

Sanatçı	Erişim Adresi
Fatma Tekçiçek	Kemani Fatma Hanım – Askere Gideceğim (Taş Plak Arşivi) https://www.youtube.com/watch?v=wdtn3ze01FY
Afife Tanyeri	Afife Hanım – Gülistanda Gördüm Seni (Official Audio) https://www.youtube.com/watch?v=XWrkWuGt3mg
Neveser Kökdeş	Neveser Kökdeş – Sensiz Göremem Alemi Gözbebeğimsin https://www.youtube.com/watch?v=fgcLF8ttnkI
Semahat Özdenes	Semahat Özdenes - Beklerim her gün bu sâhillerde mahzûn böyle ben https://www.youtube.com/watch?v=460XsNIVC_E
Safiye Ayla Targan	Safiye Ayla - Seninle doğan güldür bu gönül (Ah bu gönül şarkıları) https://www.youtube.com/watch?v=0hpo7nleI2Y
Menşure Tunay	Mensure Tunay - Sarsam Seni (Taş Plak Arşivi) https://www.youtube.com/watch?v=P5S-B7eYr1o
Melahat Pars	Melahat Pars – Ben Gamlı Hazan (plak) https://www.youtube.com/watch?v=tGapkk4W9so
Mefharet Atalay Yıldırım	Mefharet Yıldırım - Rüzgar Uyumuş Ay Dahıyor Her Taraf Issız https://www.youtube.com/watch?v=JOZi2NtfoJE

Tablo 28 (Devam). İcralarına Ulaşılabilen Hanende Kadın Bestekarlar

Sanatçı	Erişim Adresi
Radife Erten	Radife Erten - Ben kalender meşrebim güzel çirkin aramam https://www.youtube.com/watch?v=nj70odnCiGg
Müzehher Güyer	Müzehher Güyer - Gam çekti gönül talî'i yar olmadı gitti https://www.youtube.com/watch?v=a6TWbuS64DQ
Feriha Tunceli	Feriha Tunceli - Bezm-i vaslında civânım bilesin yok kederim https://www.youtube.com/watch?v=Yh8birlhiyI
Gül Kansu	Gül Kansu - Annem https://www.facebook.com/gul.kansu.music/videos/annem- g%C3%BCl-kansu/1029866570407312?locale=tr_TR
Yüksel Kip	Yüksel Kip – Günaydınım Narçiçeğim Sevdığım https://www.youtube.com/watch?v=Fk6m dI6-3sw
Mediha Şen Sancakoğlu	Mediha Şen Sancakoğlu - Türk Sanat Müziği Ölümsüz Şarkılar (Long Play) https://www.youtube.com/watch?v=Y9rwbM-qLR8
Ayşe Taş	Ayşe Taş- Söylemek İstesem Gönüldekini (RAST)R.G. https://www.youtube.com/watch?v=eI9lavigsAc
Çiğdem Gürdal	Çiğdem Gürdal - Aşk (Official Video) https://www.youtube.com/watch?v=QKLBW96AQzw
Nazire Savran	Nazire SAVRAN- Anladım Sevgili Senden Yar Olmaz (KÜRDİ)R.G. https://www.youtube.com/watch?v=tbZfPPBnlSk
Canan Sezgin Geylan	Canan Sezgin Geylan – Kervanım Geçmiyor Kardan https://www.youtube.com/watch?v=f0I_dHKg42w
Nevra Günay	Nevra Günay -Saymadım Kaç Yıl Oldu Sen Ellerin Olalı (KÜRDİLİ HİCAZKÂR)R.G. https://www.youtube.com/watch?v=_L8UEx0F-Dk
Nevzat Akay	Nevzat Akay - Bandırmalı (Taş Plak Arşivi) https://www.youtube.com/watch?v=rw8CtFA1tlc

Şekil 1. Fatma Tekçiçek / Sen de Ben Gibi Gurbet Eldesin/Turhan Taşan Arşivi Nota Sureti

NİHAVEND ŞARKI
Sen de ben gibi gurbet eldesin

Serbest- Döyök Söz ve Müzik
Fatma Kemanlı

Serbest
Sen de ben gi bi
gur bet el de sin (SAZ) Gur bet
Ritm (ağırca)
el de sin (SAZ) Söy le kuş
la ra der di ni (SAZ)
de sin der di ni de sin (SAZ) SON
U zak laş tın (SAZ) şım di Sen
Serbest
ner de sin
ah ner de sin (SAZ)

Sen de ben gibi gurbet eldesin
Söyle kuşlara dardını desin
Uzaklaştın şimdi sen neredesin?
Söyle kuşlara dardını desin..

Şekil 2. Hanende Nasîbe / Elmalıya Vurgunum Aman/TRT Repertuarı Nota Sureti

Hicaz 'Lurku
Elmalıya vurgunum
"Elmalı Kantosu"

Beste ve Şiir:
Nasîb Hanım (Hanende, Üst)
(1854?—1953)

Sofyan ♩ 72—96

Aranağme

El ma lı ya vur gu num a mañ Göz le ri ne
El ma lı nin cil ve si ne Mâ il ol dum
bay gı nım a mañ Her hâ li ho şu ma gi di yor
şi ve si ne Pek ho şu ma gi di yor
Ak lı mı ba şım dan a lı yor A mañ ca nım el ma lı
Bay gı nım iş ve si ne
Gön lüm sa na sev da lı Pek ho şu ma gi di yor Se ni na sıl ah
Se ni na sıl ah se ni na sıl se ni na sıl yâr se ni na sıl sar ma lı

D.C. 17.01.2022
- Son -

*Elmalıya vurgunum aman
Gözlerine baygınam aman
Her hali hoşuma gidiyor
Aklımı başımdan alıyor*

*Aman canım elmalı
Gönlüm sana sevdalı
Pek hoşuma gidiyor
Seni nasıl sarmalı*

*Elmalının cilvesine
Mâil oldum şivesine
Pek hoşuma gidiyor
Baygınım işvesine*

*Aman canım elmalı
Gönlüm sana sevdalı
Pek hoşuma gidiyor
Seni nasıl sarmalı*

Şekil 3. Câvide Hayre Hanım / Ateş Gibi Bir Nehr Akıyordu/TRT Nota Arşivi Nota Sureti

ŞEHNÂZBÜSELİK ŞARKI
(Parıltı)

SENGİN SEMÂİ **CÂVİDE HAYRİ**

A TEŞ Gİ .. Bİ ... BİR.. NEHR A KI YOR.. DU SAZ

A TEŞ Gİ .. Bİ ... BİR.. NEHR A KI .. YOR..DU SAZ

RU HUM LA O .. RU.. HUN A RA SIN .. DAN SAZ
AŞ KIN BU U .. NUL.. MAZ YA RA SIN .. DAN

RU HUM LA O .. RU HUN .. A .. RA SIN.. DAN SAZ
AŞ KIN BU U .. NUL MAZ .. YA.. RA SIN.. DAN

BAH SET Tİ ... DE RİN.. DEN .. O .. NA HA .. LİM SAZ

BAH SET Tİ ... DE RİN.. DEN.. O .. NA.. HA.. LİM SAZ

ARANAÇME . . .

2
Ateş Gibi Bir Nehr Akıyordu

ATEŞ GİBİ BİR NEHR AKIYORDU
RUHUMLA O RUHUN ARASINDAN
BAHSETTİ DERİNDEN ONA HALİM
AŞKIN BU UNUIMAZ YARASINDAN

VURDUKÇA BU NEHRİN ONA AKSİ
KAÇTIM O BAKIŞTAN O DUDAKTAN
BAKTIM ONA SESSİZCE UZAKTAN
VURDUKÇA BU AŞKIN ONA AKSİ

Gurte : AHMET HAŞİM

Şekil 4. Afife Tanyeri / Çamlıcalı Gençleriz Bilgi Toplar Yolumuz/TRT Nota Arşivi Nota Sureti

Çamlıca Kız Lisesi Marşı

Beste : Afife Tanyeri

ENSTRÜMAN

ÇAMLI-CA-LI
YU-ZU-MU-ZE

GENÇ-LE-RİZ
CÜ-LÜ-YÜR

BİL-Çİ TUP-LAR
BAS-TI GI-MİZ

YO-LU MUZ
TOP-RAK-LAR

YURT-SİY-Gİ-Sİ İS-Lİ-
AT-Tİ-Gİ-MİZ A-DIM

YEN-DA HE-YE-CAN-LA
DO-LU-YA-YA

YÜZ-VAR DU-LU-YA-YA
YÜZ-VAR

BA-GIM-SIZ-LIK İ-CİN-DE
SU Bİ-Zİ YA-SA-TAN O-GÜZ-GE-LE-CE-GİN
TEM-Pİ-SU HİZ-Lİ DİR-AR KA-DAS-LAN

A-TA-TUR-KUN İ-ZİN-DE
YU-RU-YÜR KÜ-SÜ-YÖ-RÜZ
A-TA-TUR-KUN İ-ZİN-DE
YU-RU-YÜR KÜ-SÜ-YÖ-RÜZ

Çamlıcalı gençleriz, bilgi toplar yolumuz
Yurtsevgisi işleyen heyecanla doluyuz
Bağımsızlık içinde bizi yaşatan oğuz
Atatürk'ün izinde yürüyor koşuyoruz

Yüzümüze gülüyor bastığımız topraklar
Attığımız adımda medeniyet hayat var
Geleceğin temposu hızlıdır arkadaşlar
Atatürk'ün izinde yürüyor koşuyoruz

Şekil 5. Nezahat Adula / Yandı Yüreğim Gideli Cananım/Turhan Taşan Nota Arşivi Nota Sureti

SŪZ-İ DİL ŞARKI

Qurcuna NEZÂHAT ADULA

Yan .. di ... yü re ğim .. gi de li ... câ ...
nâ ... nim ... nâ ... nim ...
Harâm ol .. du ... bâ na on .. suz ...
ci hâ ... nim . (-SAZ-) Harâm ol .. du ..
bâ na on .. suz ... ci hâ ... nim .. (-SAZ-)
Fer ... yâ ... di ma rah met me di Al lā ...
lā ... him ... Fer yâ di ma rah
met me di Al .. lā ... lā ... him ...

Yandı yüreğim gideli cânânım
Harâm oldu bana onsuz cihânım
Feryâdına rahmetmedi Allah'ım
Harâm oldu bana onsuz cihânım

Şekil 6. Mebrûke Çağla / Çağla Gönüm İsmin Gibi/TRT Nota Arşivi Nota Sureti

Devr-i Hindî UŞAK ŞARKI Beste ve Güfte
(Çağla gönüm ismin gibi) MEBRÜKE ÇAĞLA

ÇAG..... LA..... GÖN..... LÜM
İS..... LİN..... Cİ..... Bİ ÇAG.....
LA.... DUR..... MA..... ÇAG..... LA..... COŞ..
S A Z - I -
S A Z - II -
AG..... LA LAK..... LA..... BERT..... TÜ..
KEN..... MEZ SEN..... DE..... AG.....
LES..... SEN..... DE..... KOŞ
S A Z -
S A Z -
AŞ KA..... DÜŞ..... ME..... KAL..... Bİ..

Şekil 6 (Devam). Mebrûke Çağla / Çağla Gönülüm İsmin Gibi/TRT Nota Arşivi Nota Sureti

(Uçşak şarkının devamı.)

DEŞ..... ME..... HİÇ... İ..... NÂN.....

KA..... HEP..... Sİ....BOŞ.BOŞ - - S A Z -

AŞ..... KA... DÜŞ..... MA..... KAL..... Bİ.....

DEŞ..... ME HİÇ..... İ..... NÂN.....

MA..... HEP..... Sİ..... BOŞ....

Çağla gönülüm ismin gibi çağla durma çağla coş
Ağlamakla dert tükenmez sen de ağla sen de koş
Aşka düşme kalbi değme hiç inanma hepsi boş
Ağlamakla dert tükenmez sen de ağla sen de koş

Şekil 7. Semahat Özdenes / Mahzun Kalbim Günden Güne Aşkınla Eriyor/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti

TRT Repertuar No:7460

HÜZZAM ŞARKI

Usûlü: DÜYEK

Müzik : SEMAHAT ÖZDENES

Söz : MEHMET ERBULAN

(Beste : Ankara / 1965)

Süre:02'.25"

MAHZUN KALBİM GÜNDEN GÜNE AŞKINLA ERİYOR

Mah zun kal bim gün den gü ne
aş kın la e ri yor (Saz.....) yor (Saz.....)
Ay rı ge çen her lâh za son suz
e lem ve ri yor (Saz.....) yor (Saz.....)
Ne yap sam ça re si yok sa na ya lan ge li
yor (Saz.....) yor (Saz.....)
Ay rı ge çen her lâh za son suz
e lem ve ri yor (Saz.....) yor

SON

Turhan
Taşan

Şekil 8. Nezahat Soysev / Her şey Yabancı Hissime/Yücel Müzik Nota Arşivi Sureti

www.neyzen.com

Acemaşîrân şarkı

Yücel Müzik

Her şey yabancı hissime yalnız sen aşına

Beste: Nezahat Soysev

Güfte: M. Jâik Özansoy

Usûl: Curcuna ♩ = 210

- 1 -

Her şey ya ban cı his si me
yal nız sen â şı na
Saz.
Saz. Yal nız sen
ay rı lık ta te sel li ve ren ba na (Son)
Saz.
Kardeş sen an ne sen ba ba sen sev gi neş e
sen Saz.
Saz. Kardeş sen an ne sen
ba ba sen sev gi neş e sen

Her şey yabancı hissime yalnız sen aşına
Yalnız sen ayrılıkta teselli veren bana
Kardeş sen anne sen baba sen sevgi neş'e sen
Yalnız sen ayrılıkta teselli veren bana

Şekil 9. Safiye Ayla Targan / Seninle Doğan Güldür Bu Gönül/Yücel Müzik Nota Arşivi Sureti

www.YÜCEL.MÜZİK.COM

Uşşak Şarkı

Seninle doğan güldür bu gönül
"Gönül Şarkıları"

Beste: Safiye Ayla Targan
(14.07.1907 – 14.01.1994)
Güfte: Ramazan Gökalep Arkin
(1914 – 26.01.2011)

Safiye $\text{♩} = 60$

Aranağme

Se nin le do ğan gül dür bu gö nül Ah bu gö nül şar
kı la nı SAZ Di lin de ki bü l bü l dür bu gö nül
Ah bu gö nül şar kı la nı Do ğ du sev gi ta
sın da gö nül SAZ Bir genç lik ma
sa sın da i ki miz a ra sın da gö nül
Ah bu gö nül şar kı la nı *D.C. - Son -*
Ka vuş ma nın ta dı nı ta dı nı Ay rı lık fer ya dı nı
SAZ Ta şır se nin a dı nı bu gö nül

Seninle doğan güldür bu gönül *Kavuşmanın tadını*
Ah! bu gönül şarkıları *Ayrılık feryadını*
Dilindeki bülbüldür bu gönül *Taşır senin adını bu gönül*
Ah! bu gönül şarkıları *Ah! bu gönül şarkıları*

Doğdu sevgi tasında gönül bir gençlik masasında
İkimiz arasında gönül Ah! bu gönül şarkıları

Şekil 11. Mefharet Atalay Yıldırım / Yollarda Kalan Gözlerimin Nurunu Yordum/TRT Nota Arşivi Sureti

KÜRDİLİHİCAZKÂR ŞARKI
Yollarda kalan gözlerimin nûrunu yordum

Usûl : Cürccun Beste : Mefharet Yıldırım
Göfte : Yahya Kemal Beyath

Yol lar da ka lan göz le ri min
nû ra nu yor dum (Saz... dum (Saz...
Kim dir o na sıl dir di ye rüz
gâr la ra sor dum (Saz... Kim dir
o na sıl dir di ye rüz gâr la ra sor
dum (Saz... Hül yâ mi tu tan
bir bü yü var on da di yor dum (Saz...
Hül yâ mi tu tan bir bü yü var
on da di yor dum (Saz... dum

KARAR
BUTUNCU
SON

Telâki

Yollarda kalan gözlerimin nûrunu yordum,
Kimdir o, nasıldır diye rûzgârlara sordum,
Hulyâmı tutan bir büyü var onda diyordum,
Gördüm; Dişi bir parsın elâ gözleri vardı.

Sen miydin o âfet ki dedim, bezm-i ezelde
Bir kanlı gül ağzında ve mey kâsesi elde,
Bir sofrada içtik, ikimiz aynı emelde,
Karşımda uyanmış gibi bir baktı sarardı.

Şekil 12. Radife Erten / Bir Uykuya Cananla Beraber Uyuyanlar/TRT Nota Arşivi Sureti

RAST ŞARKI
BİR UYKUYU CĀNANLA BERĀBER UYUYANLAR

SOFYAN MÜZİK: RĀDİFE ERTEN
♩ : 96 SÖZ : YAHYA KEMĀL BEYATLI

(saz)

BİR UY KU YU CĀ NAN LA RE RĀ HER U YU YAN LAR

ÖM KÜN DÜ TUN İK BĀ Lİ Nİ VUS LAY DA DÜ YAN LAR

BİR ĞAZ Zİ TŪ KEN MEZ ÇE CE SAY MAK LA ZA MĀ

Nİ GÜH MEZ LER U FUK LAR DA ŞA FAK

SÖK TŪ ÇIN A Nİ

Şekil 12 (Devam). Radife Erten / Bir Uykuya Cananla Beraber Uyuyanlar/TRT Nota Arşivi
Sureti

BİR UYKUYU CĀNANLA BERĀBER UYUYANLAR 2. sayfa

BÜL BÜL DER O EG
(saz - -)
LEN CE DEN FER YĀD İ Şİ TİL MEZ
GÜL SOL MA YI MEH TĀP A ZA LIP RİT ME Yİ BİL
(saz - -)
MEZ BİR UY KU YU CĀ NAN LA RE RĀ
BER U YU YAN LAR VAR LİK TA NÜ TUN
(saz - -)
ZEV Kİ O CEN NET DE DU YAN LAR
BİR AN U YA NIR LAR SA LE ZİZ UY KU LA RIN
DAN BAŞ TAN BA ŞA HER YER KE Sİ LİR
(saz - -)
KAP KA RA ZİN DĀN BİR FĀ Cİ Ā DIR

Şekil 13. Müzehher Güyer / Titremeden Seyredemem/TRT Nota Arşivi Sureti

K. HİCAZKÂR ŞARKI

Titremeden seyre demem

DEVİRİHİNDİ
(J=88)

MÜZEHHER GÜYER

TITRE - ME - DEN SEY - RE - DE - MEM SE - Nİ
BİL - LAH ŞAH E SER ŞAH E SER
FEGRE BEN - ZER SAÇ - LA - RIM - DAN RU HA
BİN MEL - TEM E - SER TEM E -
SER KALBE MİN - RAB OL - SA Dİ - YE
AŞ KIN GÖNLÜM - DEN GE - ÇER DEN GE - ÇER

TİTREMEDEN SEYREDEMEM SENİ BİLLAH ŞAH ESER
FEGRE BENZER SAÇLARIMDAN RUHA BİN MELTEM ESER
KALBEMİHRAB OLSADIYE AŞKIN GÖNLÜNDEN GEÇER
NAKARAT

Şekil 14. Melâhat Pars / Ben Gamlı Hazan Sense Bahar/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti
TRT Repertuar No:1371

HİCAZ ŞARKI

Usûlü: AKSAK

Müzik : MELÂHAT PARS
Söz : SITKI ANGINBAŞ

Süre:03'.25"

BEN GAMLI HAZAN, SENSE BAHAR, DİNLE DE VAZGEÇ

Ben gam lı ha zan sen se ba har din le de vaz

geç (Saz.....) din le de vaz

geç (Saz.....) geç (Saz.....)

Sen ken di ne ken din gi bi bir

tâ ze ba har seç (Saz.....) tâ ze ba har

seç (Saz.....) seç (Saz.....)

Ol maz me le ğim (Saz.....)

bõy le bir aşk ben de va kit

Şekil 14 (Devam). Melâhat Pars / Ben Gamlı Hazan Sense Bahar/Turhan Taşan Nota Arşivi
Sureti

TRT Repertuar No:1371

Hicaz Şarkı
(Sayfa -2)

Melâhat Pars

Ben Gamlı Hazan, Sense Bahar, Dinle de Vazgeç

19
geç (Saz.....) ben de va kit

21
geç (Saz.....) geç (Saz.....)

23
Sen ken di ne ken din gi bi bir

25
tâ ze ba har seç (Saz.....) tâ ze ba har

28
seç (Saz.....) seç

Turhan Taşan

BEN GAMLI HAZAN, SENSE BAHAR, DİNLE DE VAZGEÇ
SEN KENDİNE KENDİN GİBİ BİR TAZE BAHAR SEÇ
OLMAZ MELEĞİM BÖYLE BİR AŞK, BENDE VAKİT GEÇ
SEN KENDİNE KENDİN GİBİ BİR TAZE BAHAR SEÇ
(Sıtkı ANGINBAŞ)

Not:

Bu şarkı; "Milliyet Gazetesi 1971'in En Sevilen 10 Şarkısı Anketi"nde DÖRDÜNCÜLÜK ödülü almıştır.

Şekil 15.Ferîhâ Tunceli / Ne Olursun Güzelim Sevsen Beni/Üsküdar Musiki Cemiyeti Nota Arşivi

EMİN ONGAN
ÜSKÜDAR MÜSİKİ
CEMİYETİ NEŞRİYATI

ACEMKÜRDİ ŞARKI

Usûl:Düyek

"Ne olursun güzelim sevsen beni"

Güfte ve Beste:
Ferîhâ TUNCELI

ARANAĞMESİ

Ne o lur sun gü ze lim sev sen be ni
Yaktın yık tın kü let tin rit tin be ni
Yâr de yip te sî ne ne sar san be ni
Mec nu na çe vir din mah vet tin be ni
ni Birgün öl dü re cek sin
ni A şık gi bi sev mez sen
en so nun da sen be ni en so nun da sen be
kardeş gi bi sev be ni kardeş gi bi sev be
ni Dal ga lan dım da du rul dum Koş tum ar dım dan yo rul dum
Bin ler ce gü zel gör düm de ah
En son sa na vu rul dum En son sa na vu rul dum

Dr.Semra Özgün
2003-Amerika
D.C.

Ne olursun güzelim sevsen beni
Yâr deyip de sîne sarsan beni
Bir gün öldüreceksin en sonunda sen beni

Yaktın yıktın kül ettin erittin beni
Mecnuna çevirdin mahvettin beni
Aşık gibi sevmezsen kardeş gibi sen beni

Dalgalandım da duruldum koştum ardından yoruldum
Binlerce güzel gördüm de en son sana vuruldum

Şekil 16. Gül Kansu / Yıllarca Peşinden Koşturup Durdum/TRT Nota Arşivi Sureti

Nim Sofyan Kürdili Hicazkar Müzik: Gül Kansu
Söz: NURAN SERCAN

SAZ

Yıl lar ca peşinden koştu rup durdum Geldi gedöndi yeyaharıp dur dum

Şimdi sensevgi den söze diyor sun Dönsende sevsende ne ö ne mi var

SAZ Ba harım hazana döndük den son ra

Saçı ma beyazlar dolduktan son ra Gençli ğim ter ke dip git tik den

son ra Dönsende sevsende ne ö ne mi var Gençli ğim ter ke dip

git tik den son ra dönsende sevsen de ne ö ne mi var

ne ö ne mi var

Yıllarca peşinden koşturup durdum
Gel diye dön diye yalvarıp durdum
Şimdi sen sevgiden söz ediyorsun
Dönsen de sevsen de ne önemi var.
Baharım, hazana döndükten sonra
Saçıma beyazlar dolduktan sonra
Gençliğim terkedip gittikten sonra
Dönsen de sevsen de ne önemi var..

Şekil 17. Neveser Kökdeş / Canandan Uzak Kaldı Gönül/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti

TRT Repertuar No:2726

KÜRDİLİ HİCAZKÂR ŞARKI

Usûlü: SEMÂİ

Söz ve Müzik:
NEVESER KÖKDEŞ

♩=112

Süre:03'.54"

CÂNÂNDAN UZAK KALDI GÖNÜL

1) Aranağmesi

2) Φ

1) 9) Cā nân dan u zak

13) kal dı gö nül

17) Has re tin den

21) yan dı gö nül

25) Ü mit siz ol sa da

29) vad e der gö nül

Şekil 17 (Devam). Neveser Kökdeş / Canandan Uzak Kaldı Gönül/Turhan Taşan Nota Arşivi
Sureti

TRT Repertuar No:2726

Kürdîli Hicazkâr Şarkı
(Sayfa -2)

Neveser Kökdeş

Cânândan Uzak Kaldı Gönül

CÂNÂNDAN UZAK KALDI GÖNÜL
HASRETİNDEN YANDI GÖNÜL
ÜMİTSİZ OLSA DA VÂDEDER GÖNÜL
BİR GÜN ŞÂD OLACAKTIR GÖNÜL

SABRA KALMADI ARTIK MECÂLİ
SEVGİLİ BEKLİYOR SENİ GÖNÜL
ÜMİTSİZ OLSA DA VÂDEDER GÖNÜL
BİR GÜN ŞÂD OLACAKTIR GÖNÜL
(Neveser KÖKDEŞ)

Turhan
Taşan

Şekil 18. Canan Sezgin Geylan / İnsanoğlu Barışla Yaşasa Hep Ne Olur/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti

HİCAZ ÇOCUK ŞARKISI

Usûlü: SOFYAN

Mûzik : CANAN SEZGİN

Söz : M. CANER SEZGİN

♩ = 160

İNSANOĞLU BARIŞLA YAŞASA HEP NE OLUR

1
Aranâğmesi

5
1 2 2) 4

10
1) İn san oğ lu ba rış la ya şa sa hep

13
1 2
ne o lur (Saz..... ne o lur (Saz.....

15
...) Yer yû zûn de kardeş lik bo zul ma sa

18
1 2
ne o lur (Saz..... ne o lur

20
Mut lu luk lar sa çıl sa Dün yâ neş' ey le dol sa

24
1 2
Yer yû zûn de kardeş lik bo zul ma sa ne o lur ne o lur SON D.C.

Şekil 18 (Devam). Canan Sezgin Geylan / İnsanoğlu Barışla Yaşasa Hep Ne Olur/Turhan Taşan
Nota Arşivi Sureti

**Hicaz Çocuk Şarkısı
(Sayfa -2)**

Canan Sezgin

İnsanoğlu Barışla Yaşasa Hep Ne Olur

2) 29

1) 2)

...) U lu Ö n der söy le miş Yurt ta dün

32 1 2

ya da ba rış (Saz..... ya da ba rış (Saz.....

34

..) Yer yü zün de kardeş lik bo zul ma sın

37 1 2

ne o lur (Saz..... ne o lur

Turhan Taşan

- 1) İNSANOĞLU BARIŞLA YAŞASA HEP NE OLUR ?
YERYÜZÜNDE KARDEŞLİK BOZULMASA NE OLUR ?

Nakarat: MUTLULUKLAR SAÇILSA, DÜNYA NEŞ'EYLE DOLSA
YERYÜZÜNDE KARDEŞLİK BOZULMASA NE OLUR ?

- 2) "ULU ÖNDER" SÖYLEMİŞ; "YURT'TA, DÜNYA'DA BARIŞ"
YERYÜZÜNDE KARDEŞLİK BOZULMASA NE OLUR ?

(M. Caner Sezgin)

HİCAZ ŞARKI

Usûlü: DÜYEK

Söz ve Müzik:
ÇİĞDEM (KIRANKAYA) GÜRDAL

(ÜMİT TOHURLARI)

Süre:

Belki Bir Gün yanıma Geleceksin Diyerek

Aranağmesi

Bel ki bir gün ya nı ma Ge le cek sin di ye rek

Bek li yo rum an be an Ü mî dim tü ke ne rek

(Saz.....) (Saz.....)

Ü mit to hum la rı nı Şu gön lü me a tı ver

Ne o lur sun bir tâ nem Ba na bi raz

ça buk gel (Saz.....) ça buk gel D.C. SON

Şekil 19 (Devam). Çiğdem Gürdal / Ümit Tohumları/TRT Nota Arşiv Sureti

Hicaz Şarkı
(Sayfa -2)

Çiğdem (Kırankaya) Gürdal

Belki Bir Gün yanıma Geleceksin Diyerek

2)
E ğer be ni ger çek ten Sev di ği ne e min sen
Kal bi ni ö mür bo yu Tek ba na ve re cek sen
(Saz.....) (Saz.....) Turhan Toşan

BELKİ BİR GÜN YANIMA GELECEKSİN DİYEREK
BEKLİYORUM AN BE AN ÜMİDİM TÜKENEREK
ÜMİT TOHUMLARINI ŞU GÖNLÜME ATIVER
NE OLURSUN BİRTANEM BANA BİRAZ ÇABUK GEL

EGER BENİ GERCEKTEN SEVDİĞİNE EMİNSEN
KALBİNİ ÖMÜR BOYU TEK BANA VERECEKSEN
ÜMİT TOHUMLARINI ŞU GÖNLÜME ATIVER
NE OLURSUN BİRTANEM BANA BİRAZ ÇABUK GEL

Şekil 20 (Devam). Mediha Şen Sancakoğlu / Atatürk'ün Sayesinde Özgürlüğün
Adımıyım/Turhan Taşan

TRT Repertuar No:14993

Mâhur Marş
(Sayfa -2)

Mediha Şen Sancakoğlu

Atatürk'ün Sâyesinde Özgürlüğün Adımıyım

33 Al lâ hı mın iz ni i le Ha yâ tı mı ver sem bi le

37 Câ hil di ye düş mem di le Ay dın bir Türk ka dı nı yım D.C.

41 3) Şü kûr ben de müs lû ma nım Tan rı ya tam dır i mâ nım

45 Tûr ki ye me kur ban ca nım Ay dın bir Türk ka dı nı yım

49 Meş a le yiz sö ne me yiz Baş ka re jım de ne me yiz

53 Sö zü müz den dö ne me yiz Ay dın bir Türk ka dı nı yım ÜÇ KERE

Turhan Taşan

- 1 -
ATATÜRK'ÜN SÂYESİNDE
ÖZGÜRLÜĞÜN ADIMIYIM
TÜRKANASI PÂYESİNDE
AYDIN BİR TÜRK KADINIYIM

İSTER YETMİŞ OLSUN YAŞIM
İLERİCİ VE ÇAĞDAŞIM
YOKSA HARAM OLUR AŞIM
AYDIN BİR TÜRK KADINIYIM

- 2 -
MUKADDESTİR MÜCADELEM
YURT AĞLARKEN NASIL GÜLEM?
SON BULSUN İSTIRAP, ELEM
AYDIN BİR TÜRK KADINIYIM

ALLAHIMIN İZNİ İLE
HAYATIMI VERSEM BİLE
CÂHİL DİYE DÜŞMEM DİLE
AYDIN BİR TÜRK KADINIYIM

- 3 -
ŞÜKÛR BEN DE MÜSLÛMANIM
TANRI' YA TAMDIR İMÂNIM
TÜRKİYE' ME KURBAN CANIM
AYDIN BİR TÜRK KADINIYIM

MEŞ'ALEYİZ, SÖNEMEYİZ
BAŞKA REJİM DENEMEYİZ
SÖZÜMÜZDEN DÖNEMEYİZ
AYDIN BİR TÜRK KADINIYIM
(Mediha Şen SANCAKOĞLU)

Şekil 21. Yüksel Kıp / Ne Zaman Ol Gözü Mestane Gelse Hatırıma/TRT Nota Arşivi Sureti

MUHAYYER..BÜSELİK ŞARKI

NE ZAMAN OL GÖZÜ MESTANE GELİR HÂTIRIMA

MÜZİK: YÜKSEL KİP
SÖZ: VASİF

♩ = 124
AKSAK

NE ZAMAN OL GÖZÜ MES - TÂ - NE GE - LİR HÂ -
-Tİ - Rİ - MA -Tİ - Rİ - MA İP - Tİ - DÂ İÇ - SEV MEM OL MEH -
Tİ - Ğİ PEY - MÂ - NE GE - LİR HÂ - Tİ - Rİ - MA
VE - Şİ DE YÂ NE GE - LİR HÂ - Tİ - Rİ - MA
Tİ - Rİ - MA BE - Nİ SEV - MEZ Dİ - YE BEY - HÜ -
DE Sİ - TEM EY - LE - ME - SİN BE - Nİ SEV - MEZ
Dİ - YE BEY - HÜ - DE Sİ - TEM EY - LE - ME - SİN
Karar (Saz....) [SON]

NE ZAMAN OL GÖZÜ MESTANE GELİR HÂTIRIMA
İPTİDA İÇTİĞİ PEYMANE GELİR HÂTIRIMA
BENİ SEVMEZ DİYE BEYHUDE SİTEM EYLEMESİN
SEV MEM OL MEHVEŞİ DE YÂ NE GELİR HÂTIRIMA

SULTÂNİ YEGÂH SAZ SEMÂİSİ

Usûlü: AKSAK SEMÂİ

Süre:

1. HÂNE

§ TESLİM

2. HÂNE

(TESLİM) §

3. HÂNE

(TESLİM) §

Sultânı Yegâh Saz Semâisi
(Sayfa -2)

Ayşe Taş

17 4. HÂNE

23

29

35 (TESLİM)

Turhan
Taşan

Şekil 23. Nazire Savran / Yunus Emre Çağırıyor/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti

DÜĞÂH ŞARKI

YUNUS EMRE ÇAĞIRIYOR

USÛL: SOFYAN
♩ = 85
SÛRE: 4'25"

Müzik: Nazire SAVRAN
Söz: Dr. Hüseyin BALKANCI

ARANAĞME

YU NUS EM RE ÇA ĞI RI YOR Dİ Lİ AL LAH Dİ YEN GEL SİN

OL ME LÂ MET HIR KA SI NI Â RİF O LUP Ğİ YEN GEL SİN

(SAZ.....)

DOĞ RU LU ĞU KAR DEŞ Lİ Ğİ YÜ RE ĞİN DE DÜ YAN GEL SİN

KÖ TÜ LÜK TEN A RI NIP DA GÖ NÜL Kİ RİN YU YAN GEL SİN

TÜRK ÇE SİN DEN VAZ GEÇ ME YEN BAŞ KA DİL DEN SÖZ SEÇ ME YEN

..... FİNALDE 2 KERE.....

YU NUS EM RE Bİ ZİM Dİ YEN KA RA MA NI Bİ LEN GEL SİN

(SON)

J..

DÜĞÂH ŞARKI
YUNUS EMRE ÇAĞIRIYOR
(2)

(SAZ.....)

(3)

HAK YO LUN DAN AY RIL MA YAN GÜ NAH LA RA SAV RUL MA YAN

ÖF KE Şİ Y LE KAV RUL MA YAN BEN Lİ Ğİ NE KI YAN GEL SİN

(SAZ.....) Balıkanlı

YUNUS EMRE ÇAĞIRIYOR
DİLİ ALLAH DİYEN GELSİN
"OL MELÂMET HIRKASINI
ÂRİF OLUP GİYEN GELSİN"

DOĞRULUĞU, KARDEŞLİĞİ
YÜREĞİNDE DUYAN GELSİN
KÖTÜLÜKTEN ARINIP DA
"GÖNÜL KİRİN YUYAN GELSİN"

TÜRKÇESİNDEN VAZGEÇMEYEN
BAŞKA DİLDEN SÖZ SEÇMEYEN
YUNUS EMRE BİZİM DİYEN
KARAMAN'I BİLEN GELSİN

HAK YOLUNDAN AYRILMAYAN
GÜNAHLARA SAVRULMAYAN
ÖFKESİYLE KAVRULMAYAN
BENLİĞİNE KIYAN GELSİN
Hüseyin BALKANCI

Şekil 24. Nevra Günay / Bir Çığ Gibi Büyüyen Sevginle Coşacağım/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti

HÜZZAM ŞARKI

Usûlü: Değişmeli
(SOFYAN - SEMÂİ)

Müzik : NEVRA GÜNAY TOSUN
Söz : TURHAN TAŞAN
(Beste : İstanbul, 12 Eylül 2015)

Süre: 04'.34" 82

Bir Çığ Gibi Büyüyen Sevginle Coşacağım

Arağmesi

Bir çığ gi bi bü yü yen (Saz.....) sev gin le co şa ca

ğım(Saz.....) Bir ö mür mut lu lu ğa (Saz.....)

Se nin le ko şa ca ğım(Saz.....)

ğım(Saz.....)

Sen ben de sin ben sen de

Bu nu her kes bil me li Dil den di le

Şekil 24 (Devam). Nevra Günay / Bir Çığ Gibi Büyüyen Sevginle Coşacağım/Turhan Taşan
Nota Arşivi Sureti

Hüzzam Şarkı
(Sayfa -2)

Nevra Günay Tosun

Bir Çığ Gibi Büyüyen Sevginle Coşacağım

FİNALDE İKİ KERE TEKRAR

Turhan
Taşan

Şekil 25. Nevzat Akay / Doyamadım Sana Ağlarım/Turhan Taşan Nota Arşivi Sureti

TRT Repertuar No:3530

NIHÂVEND ŞARKI

Usûlü: DÜYEK

Müzik : NEVZAT AKAY

Söz : SAMİ AKAY

(Beste : 1941)

Süre:03'.28"

DOYMADIM SANA AĞLARIM, AH EDEREK YANA YANA

Doy ma dım sa na ağ la rım (Saz.....)

ah e de rek ya na ya na

(Saz.....)

(Saz.....) (Saz.....)

Geç bul dum ça buk kay bet tim

hic ran ol du ha yat ba na

hic ran ol du ha yat ba na

(Saz.....)

SONUÇ

Kadınların Türk Müziği'nin günümüze ulaşması ve çeşitliliği açısından önemi çok büyüktür. İslamiyetin kabulü ile Osmanlı müzik yaşamında geri planda kaldıkları ve müzik alanındaki faaliyetlerinin bu oranda düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra yeni Türkiye'de kadınlar müziğin her alanında görülmeye ve hissedilmeye başlamış, özellikle icracılık ve bestecilikte atılım yapmışlar ve Türk Müziği'nin her alanında üretime katkı sağlamışlardır. Türk Musikisi geleneğinin gelecek kuşaklara aktarımında önemli rol oynayan Hanende Kadın Bestekârlar konusu üzerine hazırlanan bu çalışma kadınların musiki içerisindeki yeri ve önemini anlatmak, gelecek kuşaklara önemli bir kaynak oluşturmak üzere hazırlanmıştır.

Bu araştırma sadece Türk Müziği'ndeki hanende bestekar kadınlara ait bir araştırma olması nedeniyle, Hanende Kadın Bestekarların müzik yaşantısının, kişilik ve sanatlarının gelecek kuşaklara örnek teşkil etmesi nedeniyle, elde edilen bilgilerin aktarılması ve Türk Müzik kültürüne ve repertuvarına yaptıkları katkıların kaynak oluşturabilecek nitelikte bir çalışma olması bakımından önemlidir.

Çalışmada ulaşabilen hanende kadın bestekârların cumhuriyet öncesindeki sayılarının düşük seviyede olduğu dikkat çekmektedir. Cumhuriyet öncesi ulaşılabilen sadece 4 hanende kadın bestekar bulunmaktadır. Bu kişiler Hanende Nasibe Hanım, Cavide Hayre Hanım, Afife Tanyeri ve Nezahat Adula'dır. Hanende Nasibe hanıma ait 1 adet hicaz makamında, sofyan usulünde Kanto formunda eser bulunmaktadır. Cavide Hayre Hanım'a ait 5 adet farklı makamlarda Şarkı formunda eser bulunmaktadır. Sanatçı bestelerinin tamamında Yürük Semai formunu kullanmıştır. Afife Tanyeri'ne ait Acemaşiran makamında, Nimsofyan usulünde, Marş formunda 1 eser bulunmaktadır. Nezahat Adula'ya ait ulaşılabilen 17 eser mevcuttur. Farklı makam ve usullerde besteler yapan sanatçı 16 eserinde Şarkı formunu tercih etmiş, 1 adet Türkü formunda eser bestelemiştir. Cumhuriyetin verdiği haklarla birlikte hanende kadın bestekarların sayısında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte geçmişten günümüze kadar toplamda 25 adet hanende kadın bestekara rastlanmıştır. Neveser Kökdeş, Mebruke Çağla, Nevzat Akay, Semahat Özdenes, Nezahat Soysev, Safiye Ayla Targan, Menşüre Tunay, Melahat Pars, Mefharet Atalay Yıldırım, Radife Erten, Müzehher Güyer, Feriha Tunceli, Gül Kansu, Yüksel Kip, Mediha Şen Sancakoğlu, Ayşe Taş, Çiğdem Gürdal, Nazire Savran, Canan Sezgin Geylan ve Nevra Günay Cumhuriyet sonrası ulaşılabilen hanende kadın bestekarlardır.

Neveser Kökdeş'e ait 130 esere ulaşılmıştır. Eserlerinde çeşitli makamlar ve usullerden yararlanan sanatçı genellikle şarkı formunda besteler yapmıştır. Zeybek, Marş, Kanto, Sirto, Medhal ve Köçekçe formunda da eserleri mevcuttur. Mebruke  ağla'ya ait 9 adet eser bulunmaktadır. Sanatçı bestelerinde çeşitli makamlar ve usullerden yararlanmış ve şarkı formunda eserler üretmiştir. Nevzat Akay'a ait 9 adet eser mevcuttur. Çeşitli makam ve usuller kullanan sanatçı, eserlerinde şarkı formunu tercih etmiştir. Semahat  zdenes'e ait 40 adet beste bulunmaktadır. Eserlerinde çeşitli makam ve usuller kullanan sanatçı bestelerinin tamamında şarkı formunu tercih etmiştir. Dilkeşhaveran makamında şarkı formunu kullanan ilk kadın bestekar olma özelliğine sahiptir. Nezahat Soysev'e ait 37 eser mevcuttur. Eserlerinde genellikle şarkı formunu kullanan sanatçı 4 adet Saz Semaisi formunda beste yapmıştır. Zirefkend ve şedd-i Saba makamlarını saz eserlerinde kullanmıştır. Safiye Ayla Targan'a ait 5 adet farklı makam ve usullerde, şarkı formunda eserler mevcuttur. Menşure Tunay'a ait 3 adet şarkı formunda eser bulunmaktadır. Mefharet Atalay Yıldırım'a ait 2 adet curcuna usulünde farklı makamlarda şarkı formunda esere rastlanmıştır. Radife Erten 'e ait 17 eser mevcuttur. Genellikle bestelerinde şarkı formunu kullanan sanatçının T rk , Kanto, Marş ve Divan formunda eserleri de mevcuttur. Müzehher Güyer'e ait 6 adet şarkı formunda eser bulunmaktadır. Bestelerinde Kürdilihicazkar ve Hicaz makamını tercih etmiştir. Melahat Pars'a ait 37 adet farklı usul ve makamlarda şarkı formunda beste bulunmaktadır. Feriha Tunceli'ye ait 1 adet Acemkürdi makamında, Düyek usulünde, şarkı formunda eser mevcuttur. G l Kansu'ya ait 132 adet farklı usul ve makamlarda eserler bulunmaktadır. Bestelerinde genellikle şarkı formunu tercih eden sanatçı; Marş, Maya, T rk , Köçekçe ve  lahi formlarını da kullanmıştır. Yüksel Kip'e ait 23 adet beste mevcuttur. Genellikle şarkı formunu tercih eden sanatçıya ait 1 adet Oyun havası formunda eser bulunmaktadır. Mediha şen Sancakoğlu 297 eser ile Türk Müziği repertuvarına en çok katkıda bulunan hanende kadın bestekardır. Bestelerinde çeşitli makamlardan ve usullerden yararlanan sanatçı genellikle şarkı formunu kullanmıştır. Eserlerinde Marş ve  lahi formuna da rastlanmıştır. Ayşe Taş'a ait 42 adet eser mevcuttur. Bestelerinin genelinde şarkı formunu kullanan sanatçının Saz Semaisi ve Peşrev besteleri de bulunmaktadır. Çiğdem Gürdal'a ait 5 adet farklı usul ve makamlarda beste bulunmaktadır. Sanatçı şarkı formunun yanında 1 adet Saz Semaisi bestelemiştir. Nazire Savran'a ait 96 adet esere ulaşılmıştır. Farklı usul ve makamlar kullanan sanatçının şarkı formundaki eserler dışında Tango,  lahi, Marş ve Mehter formunu da kullandığı ulaşılan sonuçlar arasındadır. Canan Sezgin Geylan'a ait 3 adet esere rastlanmıştır. 1 adet

Şarkı, 2 adet Saz Semaisi mevcuttur. Nevra Günay'a ait 4 adet Şarkı formunda eser bulunmaktadır. Sanatçı çeşitli makam ve usulleri bestelerinde kullanmıştır.

Yapılan araştırmada hanende kadın bestekarların 926 adet bestesine ulaşılmıştır. Taranan eser listelerinde 187 adet Nihavend, 140 adet Hicaz, 86 adet Rast, 68 adet Kürdilihicazkar, 59 adet Hüzzam, 51 adet Uşşak, 34 adet Muhayyer Kürdi, 31 adet Hüseyini, 30 adet Suzinak, 29 adet Segah, 27 adet Mahur, 25 adet Hicazkar, 16 adet Karcıgar, 14 adet Saba, 11 adet Acemaşiran, 11 adet Sultaniyegah, 11 adet Nikriz, 10 adet Kürdi, 9 adet Buselik, 8 adet Neveser, 7 adet Nişaburek, 6 adet Acem Kürdi, 6 adet Şehnaz, 5 adet Suzidil, 4 adet Muhayyer, 4 adet Bestenigar, 4 adet Şevkefza, 4 adet Evc, 3 adet Isfahan, 3 adet Zavil, 3 adet Evcara, 3 adet Çargah, 3 adet Ferahfeza, 2 adet Bayati, 2 adet Müstear, 2 adet Şedd-i Araban, 2 adet Dilkeşhaveran, 1 adet Bayati Araban, 1 adet Hüseyini Aşiran, 1 adet Hisar Buselik, 1 adet Pençgah, 1 adet Şehnaz Buselik, 1 adet Muhayyer Buselik, 1 adet Ferahnak, 1 adet Dügah, 1 adet Tahir, 1 adet Tahir Buselik, 1 adet Zirefkend, 1 adet Şedd-i Saba, 1 adet Neva Buselik, 1 adet Gerdaniye makamında esere rastlanmıştır.

İncelenen eserlerde 213 adet Düyek, 171 adet Aksak, 112 adet Sofyan, 99 adet Curcuna, 96 adet Semai, 38 adet Nim Sofyan, 21 adet Müsemmen, 18 adet Aksak Semai, 17 adet Türk Aksağı, 10 adet Yürük Semai, 10 adet Ağır Aksak, 7 adet Devr-i Hindi, 6 adet Raks Aksağı, 6 adet Sengin Semai, 3 adet Muahmmes, 2 adet Serbest, 2 adet Yürük Aksak, 1 adet Çifte Sofyan, 1 adet Aksak-Curcuna, 1 adet Evfer, ve 1 adet Devr-i Kebir usulü tespit edilmiştir.

Araştırmada adı geçen eserlerin 867'si Şarkı, 22'si Marş, 12'si Saz Semaisi, 6'sı İlahi, 5'i Türkü, 3'ü Kanto, 2'si Maya, 2'si Zeybek, 2'si Medhal, 2'si Peşrev, 2'si Köçekçe, 2'si Tango, 1'i Ninni, 1'i Mehter, 1'i Sirtö, 1'i Oyun Havası ve 1'i Divan formundan oluşmaktadır. Hanende Kadın bestekarlar en fazla Şarkı formunda eserler vermişlerdir.

Bestekârlık yanında icracılıklarıyla da ön planda olan sanatçılara ait çeşitli taş plak ve albüm çalışmaları mevcuttur. Ulaşılabilen hanende kadın bestekarlar arasında Cumhuriyet öncesi faaliyet gösteren birkaç sanatçının icralarına ulaşılamamıştır. Bununla birlikte bu kişilere ilginin az olması, yeterince tanınmamış olmaları, güncel kalamamış olmaları da elde edilen sonuçlar arasındadır. Yeterince bilinmemekle birlikte Türk Müziği repertuvarına çok sayıda eser vererek hem besteleriyle hem de icralarıyla büyük katkıda

bulunmuşlardır, ayrıca çalışmanın sınırlıkları arasında yer alan Hanende kadın bestekârlar hakkında kaynak ve bilgi eksikliği olduğu da diğer önemli sonuçlar arasındadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, B. (1999). *Osmanlı Musiki Geleneğinde Kadın, Osmanlı*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. 789
- Aksoy, B. (2008). *Geçmişin Musiki Mirasına Bakışlar*. İstanbul: Pan Yayıncılık. 86.
- Altınbilek, C. (2012). *Musikide Bir Silsile Cahit Gözkan'ın Musiki Mirası*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat,(2) ,22.
- Antmen, A. (2008). *Sanat/Cinsiyet: Sanat Tarihi ve Feminist Eleştiri*, İstanbul: İletişim Yayınları Sanat Hayat dizisi, 5(9), 119-159.
- Ateş Gibi Bir Nehr Akıyordu. (b.t). Nisan 25,2023, <https://divanmakam.com/forum/ates-gibi-bir-nehr-akiyordu-parilti-cavide-hayre-hanim-karaosmanzade-sehnaz-buselik.2876/>
- Beşiroğlu, Ş. Ş. (2003). *Osmanlı da Musiki Raks ve Kadın*. İstanbul Dergisi, Tarih Vakfı Yayınları, 72.
- Beşiroğlu, Ş. Şehvar. (2006). *İstanbul'un Kadınları ve Müzikal Kimlikleri*. İTÜ Dergisi Sosyal Bilimler, 3(2), 3-19.
- Bor, S. (2019). *III. Selim Hayatı, Edebi Kişiliği, Şarkıları ve 18. Yüzyıl Musikisine Etkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çağla Gönüm İsmi Gibi Çağla Durma Çağla Coş. (b.t). Nisan 25,2023, <https://divanmakam.com/forum/cagla-gonlum-ismen-gibi-cagla-durma-cagla-cos-mebruke-cagla-ussak.10038/>
- Çamlıcalı Gençleriz bilgi Toplar Yolumuz. (b.t). Nisan 25,2023, <https://divanmakam.com/attachments/camlicali-gencleriz-bilgi-toplar-yolumuz-camlica-kiz-lisesi-marsi-afife-tanyeri-acem-asiran-v1-pdf.15123/>
- Çevik, A.E. ve Kaltakçı, M.Y. (2011). *Türk Musiki Geleneğinde Kadın ve Kadın Bestekarlar*. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (29), 609,630.
- Çolakoglu, G. (2010). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Osmanlı-Türk Musikisi İcra Mekanlarının Kadın İcracılar Üzerindeki Etkisi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(14), 181-190.
- Dağarcık Türkiye (2017). Tarihimizde Kadın ve Müzik – Dağarcık Türkiye (dagarcikturkiye.com). Erişim Tarihi: 01.08.2017.
- Devellioğlu, F. (1999). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat Eski ve Yeni Harflerle* (16. Baskı), Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 325.
- Duran, S. (2012). *Neveser Kökdeş Şarkılarının Ses Eğitimi Disiplini Kapsamında İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Elmalıya Vurgunum. (b.t). Nisan 25,2023, https://www.neyzen.com/nota_arsivi/02_klasik_eserler/034_hicaz/elmalıya_vurgunum_elmalı_kantosu.pdf
- Görkem, İ. (2001). *Türk Edebiyatında Ağıtlar-Çukurova Ağıtları*. Ankara: Akçağ Yayınları. s.12
- Günay, E. (2006). *Müzik Sosyolojisi*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık. 99
- Güngör, N. (2006). *Safiye Ayla'nın Anıları*. İstanbul: Heyamola Yayınları, 14.
- Kalaycıoğlu, R. (1963). *Türk Müsiki Bestekârları Külliyyatı* (Sayı 11). İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 5.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (11. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları, 77.
- Ne Zaman Ol Gözü Mestane Gelir Hatırma. (b.t), Nisan 25,2023, <https://divanmakam.com/forum/ne-zaman-ol-gozu-mestane-gelir-hatirima-yuksel-kip-muhayyer.27103/>

- Ne Olursun Güzelim Sevsen Beni.* (b.t). Nisan 25,2023, https://www.uskudarmusikicemi-yeti.com/media/kunena/attachments/429/Neolursungzelimsevsenbeni_FerihaTunceli.pdf
- Öktem, R. (2005). *Araştırma Modeli*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (7), 90.
- Özalp, N. (1986). *Türk Mûsikîsi Tarihi*. Ankara: TRT Basım ve Yayın Müdürlüğü Yayınları, 169
- Özalp, M. N., (1992). *Türk Musikisi Beste Formları*, Ankara, T.R.T. Yayınları. 11
- Özcan, N. (1997). *Hânende*, İstanbul: TDV İslam Ansiklopedisi, XVI, 27.
- Özdemir, S. (2009). *Popülerleşme Sürecinde Türk Müziği ve Süreçte Bir bestekar: Saadettin Kaynak*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, İ. H. (2013). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri Kudüm Velveleleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1
- Öztuna, Y. (1990). *Hânende, Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*, C. I-II, Ankara: Başbakanlık Basımevi. 327.
- Sağlam, A. (2009). *Türk Musiki/Müzik Devrimi*. Bursa: Alfa Aktüel. 4.
- Salih Bora (2023) <https://www.salihbora.com/sanatcilarimiz/ses-sanatcilarimiz/nevragunay-tosun/> (Erişim Tarihi: 22 04 2023).
- Selçuk, M.N. (1947). *Ses Mûsikîmiz*. *Türk Musîkisi Dergisi*, (2), 57.
- Seninle Doğan Güldür Bu Gönül.* (b.t). Nisan 25,2023, https://www.neyzen.com/nota_arsivi/02_klasik_eserler/096_ussak/seninle_dogan_guldu_r_bu_gonul_gonu_sarkilari.pdf
- Taşan,T.(2000).*KadınBesteciler*.İstanbul:PanYayıncılık.17,32,62,76,113,126,127,143,164,165,186,199,33,58,39,115,237,162.
- Titremeden Seyredemem Seni Billah Şaheser.* (b.t). Nisan 25,2023, <https://divanmakam.com/forum/titremeden-seyredemem-seni-billah-saheser-muzehher-guyer-kurdili-hicazkar.35666/>
- Torunoğlu, N. (2016). *On Yedinci Yüzyıldan Günümüze Türk Müziği'ndeki Kadın Bestekârlara Ait Eserlerin Tespiti ve Tahlili*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Uzunkaya, E. (2012). *Türk Halk Oyunları Müziklerine Ait Geleneksel Ritmik Yapıların Ölçü ve Usul Kavramları Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, International Journal of Human Sciences, 9(2), 176-187.
- Üstel, F. (1994).*1920'li ve 1930'lu Yıllarda "Milli Musiki" ve "Musiki İnkılabı", Defter, Sonbahar 1994*, Yıl: 7, Sayı: 22, Metis Yayınları, İstanbul.
- Yağcı, S. (2019). *Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Müziği Kadın Bestekârlarından Melahat Pars'ın Eserleri Üzerine Bir İnceleme*. Turkish Studies (Elektronik), 14(1), 819- 831. 10.7827/TurkishStudies.14774
- Yakartepe, G. (2017). *Bestekar Kimdir? Bestecilik Nedir? Bestekar Ne Demek ?* besteci.kim/besteci-kimdir-bestekar-bilgi/bestekar-kimdir-bestecilik-nedir-bestekar-ne-demek/, 16.06.2017.
- Yıllarca Peşinden Koşturup Durdum.* (b.t). Nisan 25,2023, <https://divanmakam.com/forum/yillarca-pesinden-kosturup-durdum-gul-kansu-kurdili-hicazkar.38448/>
- Yollarda Kalan Gözlerimin Nurunu Yordum.* (b.t). Nisan 25,2023, [https://www.notaarsivleri.com/NotaMuzik/yollarda_kalan_gozlerimin_nurunu_yordum\(1\).pdf](https://www.notaarsivleri.com/NotaMuzik/yollarda_kalan_gozlerimin_nurunu_yordum(1).pdf)